

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Koncentrace řízení v civilním řízení
u nás a v Evropě

Zpracovala: Markéta Michalová

Plzeň

2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Koncentrace řízení v civilním řízení u nás a v Evropě

Zpracovala: Markéta Michalová

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Miroslav Hromada Ph.D.

Plzeň

2016

Prohlášení

Tímto prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne

.....

Markéta Michalová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Mgr. Miroslavu Hromadovi Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a cenné rady, které mi během několika měsíců poskytoval.

Dále bych chtěla poděkovat rodině, která mi poskytovala zázemí pro psaní diplomové práce a celé studium na právnické fakultě. Nakonec i přátelům, kteří mě celou dobu podporovali.

Obsah

1 Úvod.....	1
2 Terminologie související s koncentrací řízení.....	4
2.1 Pojetí procesu.....	4
2.2 Civilní proces.....	5
2.2.1 Složky civilního procesu.....	6
2.2.2 Druhy civilního procesu.....	7
2.3 Základní principy civilního procesu.....	7
2.3.1 Principy adekvátní právu na spravedlivý proces.....	8
2.3.2 Odvětvové principy civilního procesu.....	12
3 Velká novela občanského soudního řádu, z. č. 30/2000 Sb.	15
4 Souhrnná novela občanského soudního řádu 7/2009 Sb....	20
4.1 Příčiny novelizace.....	20
4.2 Změny, které novelizace přinesla.....	20
4.3 Kvalifikovaná výzva dle §114b o.s.ř.....	23
4.3.1 Podmínky pro vydání.....	24
4.3.2 Platební rozkaz.....	25
4.3.3 Fikce uznání uplatněného nároku	26
4.3.4 Doručování a lhůta k vyjádření	26
4.3.5 Obsah vyjádření žalovaného	28
4.4 Přípravné jednání dle §114c o.s.ř.....	29
4.4.1 Podmínky nařízení přípravného jednání	30
4.4.2 Předvolání k přípravnému jednání	30
4.4.3 Obsah a průběh přípravného jednání	32
4.4.4 Objasnění podmínek řízení	32
4.4.5 Koncentrace řízení, dostatečná lhůta ke splnění povinností důkazní a tvrzení	33
4.5 Koncentrace řízení dle §118b o.s.ř.	36
4.5.1 Univerzalita koncentrace řízení	36

4.5.2 Výjimky z univerzální koncentrace řízení	38
4.5.3 Koncentrace řízení v souvislosti s poučovací povinností.....	40
4.6 Koncentrace řízení podle §119a o.s.ř.	42
4.6.1 Výjimky z neúplné apelace.....	44
4.7 Nynější právní úprava.....	45
5 Právo na spravedlivý proces	47
6 Zahraniční právní úpravy.....	51
6.1 Zásada koncentrace řízení v německém civilním procesu	51
6.1.1 Koncentrace řízení v přípravném jednání.....	52
6.1.2 Koncentrace řízení při projednání věci v prvním stupni.....	54
6.2 Zásada koncentrace řízení ve slovenském civilním procesu	56
6.2.1 Prvky koncentrace řízení	57
6.2.2 Příprava jednání dle §114 o.s.p.....	58
6.2.3 Řízení před soudem prvního stupně.....	60
6.2.4 Občiansky súdny poriadok po 1. 7. 2016.....	61
7 Závěr.....	65
Resumé.....	67
Seznam použité literatury.....	68
Odborné publikace.....	68
Zahraniční publikace.....	69
Odborné články.....	70
Judikatura.....	71
Ústavního soudu.....	71
Nejvyššího soudu.....	72
Právní předpisy a zdroje s tím související.....	72
Internetové zdroje.....	73

1 Úvod

Téma koncentrace řízení v civilním řízení v Evropě a u nás je již řadu let předmětem velmi aktuálním, neboť zákonodárce se stále snaží řízení zrychlit a zefektivnit.

Dá se říci, že průlomovým okamžikem bylo znovuzavedení koncentrace řízení do českého civilního procesu novelou č. 30/2000 Sb. a dále novelou č. 7/2009 Sb, která ji ve snahách o urychlení řízení následovala. Můj pohled ve věci byl celkem skeptický k rychlosti soudnictví u nás, z tohoto důvodu jsem se rozhodla se touto problematikou zabývat a možná svůj pohled změnit. Tím nechci říci, že můj pohled na institut koncentrace řízení je negativní, naopak na mě působí velmi pozitivně a domnívám se, že i na širší veřejnost, jelikož kdo by neuvítal institut, který zamezí průtahům v řízení a lidé se rozhodnutí soudu dočkají rychleji. Ovšem zůstává otázkou, zda tato úprava koncentrace řízení v českém civilním procesu je ideální a opravdu zamezuje průtahům v řízení a pokud ano, tak zda to není v kolizi s právem na spravedlivý proces. Toto tedy mohu označit za první cíl své práce.

Druhým cílem mé práce je porovnat institut koncentrace řízení v českém civilním procesu s obdobnými instituty v evropských zemích. Pro toto srovnání jsem si vybrala dva státy, a to Slovensko a Německo.

Slovenskou právní úpravu koncentrace řízení v civilním řízení jsem si vybrala z toho důvodu, že naše i slovenská právní úprava vychází z jednoho zákona č. 99/1963 Sb. u nás je nazýván jako občanský soudní řád a na Slovensku jako občiansky súdny poriadok. Každá úprava prošla velkou řadou novelizací a v obou řádech je zakotvena zásada koncentrace řízení. Budu se tedy zabývat komparací těchto dvou řádů se zaměřením na úpravu koncentrace řízení.

Německou právní úpravu koncentrace řízení v civilním řízení jsem zvolila z tohoto důvodu, že mnohé české zákony byly inspirovány německou úpravou či z ní vycházely (stále vychází). Otázkou je, zda se německým zákonodárcům podařilo o téměř 100 let starší Zivilprozessordnung novelizovat tak, aby byl přizpůsoben dnešním potřebám na urychlení civilního řízení či zda se tato činnost povedla lépe českému zákonodárci.

Posledním cílem mé práce je, zda je (a může být) dodrženo právo na spravedlivý proces nynější úpravou civilního procesu zejména v otázce koncentrace řízení. Otázkou je, zda si právo na spravedlivý proces neodporuje se zásadou koncentrace řízení, která je spojena s urychlováním řízení a nemožností v určité fázi řízení přinášet do řízení nové skutečnosti a důkazní prostředky.

V druhé kapitole se budu věnovat vymezení pojmu civilního procesu, jeho pojetí a druhům. K těmto pojmům se vyjádřím jen ve stručnosti, jelikož to považuji za důležitý úvod mé práce, ale nikoliv za stěžejní téma. Poté přiblížím základní zásady, ze kterých vychází celý civilní proces, zejména principy adekvátní právu na spravedlivý proces.

V další kapitole se budu zabývat významnou novelou č. 30/2000 Sb., která znovu zavedla do českého civilního procesu institut koncentrace řízení v civilním řízení. Nastolila koncentraci soudcovskou a koncentraci zákonnou, dále se tato novela zabývala přípravným jednáním, a to zejména zavedením přípravy jednání dle §114a o.s.ř. a institutem kvalifikované výzvy dle §114b o.s.ř. Jelikož tyto instituty přípravy řízení byly zachovány i následující novelou, podrobněji je rozvedu až v následující kapitole.

Ve čtvrté obsáhlejší kapitole se zaměřím na univerzální novelu č. 7/2009 Sb., která zrušila koncentraci soudcovskou a zavedla koncentraci univerzální. Blíže se budu zabývat i instituty přípravy jednání, jelikož tato podoba se ve většině případů příliš nezměnila se současnou úpravou. Případy, které se změnily, vymezuji v podkapitole „nynější právní úprava“, myšleno po novele č. 404/2012 Sb., která přinesla v otázce urychlení řízení v návaznosti na institut koncentrace řízení jen málo změn, i když změny celkem významné. Dále se dotknu i problematiky institutu neúplné apelace v odvolacím řízení.

Kapitola pátá je věnována úvahám o tom, zda současná právní úprava a použití koncentrace řízení v civilním řízení neodporuje právu na spravedlivý proces. Navzájem se tu setkávají významná práva, a to právo na spravedlivý proces, které je zakotveno např. v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, který říká, že *„každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům“*. Otázkou je, zda se dá proces zároveň zrychlit a zefektivnit a dostat právu na spravedlivý proces například v bodě, aby se účastník mohl vyjádřit ke

všem prováděným důkazům. V tomto místě spatřuji jasný rozpor, proto se budu snažit na závěr představit metodu používanou zejména Ústavním soudem, test proporcionality.

Šestá kapitola se bude zabývat úpravou koncentrace řízení v právních úpravách v Německu a na Slovensku. V poslední části slovenské úpravy jsem se snažila přiblížit i nový slovenský civilní kodex Civilný sporový poriadok, který bude účinný od 1. 7. 2016. Hlavním cílem této kapitoly je porovnat českou úpravu koncentrace řízení s obdobnými instituty v civilních řízeních na Slovensku a v Německu.

Závěrečná kapitola bude obsahovat shrnutí obsahu mé práce a zhodnocení úprav koncentrace řízení a úvah, ke kterým jsem prací dospěla.

2 Terminologie související s koncentrací řízení

2.1 Pojetí procesu

Pojem proces obecně obvykle vyjadřuje určitou posloupnost, průběh či postup a ve spojení s dalšími podstatnými znaky charakteristickými pro danou oblast je využíván v řadě disciplín, např. v informatice, matematice, chemii, fyzice, politologii, historii, právu a soudnictví apod.¹

V oblasti právní lze pod pojmem proces chápat „*postup některých právních subjektů, vedoucí k dosažení právních následků*“, jak uvádí Winterová a Macková.² Takovýto postup je upraven právními normami, jež mají v právních řádech speciální postavení. Tyto normy se označují jako normy procesní na rozdíl od norem hmotněprávních. Pro vymezení hranic mezi nimi se vyskytují rozdílné názory podle toho, jak je vykládána a chápána definice procesu. Podle Winterové a Mackové existuje trojí pojetí procesu.

První skupina považuje za proces každý právní postup, „*proces v tomto pojetí je vše, čím vznikají a vyvíjejí se právní vztahy, jakož i práva a povinnosti jako složky jejich obsahu*“. Vyplývá z toho, že procesem jsou nejen právní řízení před státními orgány, ale i postup vedoucí k uzavření smlouvy či jednání orgánů obchodních společností.

Druhá skupina „*nepovažuje za proces každý právní postup, ale pouze takový, jehož se účastní státní orgán s cílem vydat vykonatelné rozhodnutí*“. V české právní teorii toto pojetí převládá, neboť požaduje, aby jedním ze subjektů byl státní orgán a výsledkem bylo příslušné autokratické řešení.

Třetí skupina chápe „*proces jako zvláštní právní vztah existující vedle a mimo vztahy hmotněprávní, pro který je charakteristická autoritativní účast tzv. nezúčastněného třetího*“. Takovýto výklad je typický pro sporná soudní řízení, kde proti sobě stojí dvě strany sporu jako vzájemní odpůrci. Situaci trojstranného vztahu lze však legislativně zformovat tak, že orgán, který až dosud rozhodoval, se stane jednou ze stran, což umožní účast soudu jako nezúčastněného třetího.³

1 KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 8. vyd., v SPN vyd. 3. - rozš. a dopl. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7235-446-7, s. 864

2 WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 9788075020765., s. 32

2.2 Civilní proces

Samostatným a specifickým procesním odvětvím je civilní proces jako jeden z druhů procesu.⁴ Jeho výklad se bude v základních pojetích lišit. V prvním pojetí se civilní proces nebude příliš různit od jiných procesních druhů. Hlavní rozdíly v tomto pohledu jsou mezi zákonodárným procesem, autoritativním postupem státních orgánů a smluvním řízením. Druhé a třetí pojetí procesu chápe civilní proces jako soudní řízení, které se od jiných soudních řízení liší, neboť v něm soud vykonává civilní pravomoc. Zásadní rozdíl mezi oběma pohledy je v tom, že při druhém z nich se jedná o činnost soudu jako zvláštního státního orgánu, kdežto při třetím z nich spočívá důraz na jeho činnost jako „nezúčastněného třetího“.⁵

Civilní proces je jedním z druhů řízení před soudem. Z původně jednotného soudního řízení, které řešilo spor o právo, se historicky vyčlenilo soudnictví trestní, správní a ústavní jako samostatné druhy soudnictví.

Civilní proces ve svém samostatném vývoji přímo navazuje na původní jednotný základ soudního procesu a zaměřuje se na vztahy soukromoprávní povahy, jejichž charakteristickým znakem je rovnost všech jejich subjektů. Naprostou nezbytností je účast „nezúčastněného třetího“ ve všech případech, kdy má být v této oblasti procesně řešen právní konflikt. Soudní ochrana byla v soukromoprávní oblasti rozšířena i na jiné případy než je řešení sporu mezi dvěma stranami. Tím vznikl základ pro řízení nesporné a i jiná řízení patřící do civilního procesu.

Civilní proces může poskytovat právní ochranu i jiným vztahům než soukromoprávním, pokud je poskytnutí této právní ochrany vhodnější než jiná procesní řešení, avšak pouze na základě výslovného zákonného ustanovení.

Winterová a Macková definují civilní proces „jako soubor právních vztahů vznikajících v důsledku postupu (procesních úkonů) soudu a dalších procesních subjektů při poskytování ochrany soukromoprávním a některým jiným právním vztahům“.⁶

3 WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 9788075020765., s. 32

4 SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-279-3., s. 464

5 WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 9788075020765., s. 624

6 WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 9788075020765., s. 34

2.2.1 Složky civilního procesu

Z rozboru definice civilního procesu vyplývají tři pojmové složky – procesní vztahy, procesní subjekty a procesní úkony.

Procesními vztahy se rozumí vztahy upravené procesním právem, které jsou závazné a vynutitelné a vznikají v důsledku postupu soudu a jiných procesních subjektů. Procesní právo je právem donucujícím jak ve vztahu k soudu, tak i k účastníkům řízení. Účastníci řízení mohou ve výslovně stanovených případech dispozičními úkony zvolit jiné řešení. Podle § 6 o.s.ř. soud nesmí účastníkům odepřít součinnost, pokud se procesním právem předepsaným způsobem na něho obrátili a splnili všechny procesní podmínky. Primárním subjektem procesního vztahu je soud, další subjekty mohou být shodné se vztahem hmotněprávním, který se realizuje dobrovolně, ale může se stát základem pro vznik vztahů procesněprávních. Hmotněprávní vztah je v řízení zejména předmětem poznání.⁷

Civilní soudní proces lze vymezit jako trojstranný právní vztah, v němž vždy stojí nezávislý třetí, kterým je soud. Povinností soudce je vykládat zákony podle svého nejlepšího svědomí a vědomí, rozhodovat nestranně spravedlivě a v přiměřených lhůtách bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákony. Mezi stranami počíná procesněprávní vztah vždy zahájením řízení. Procesněprávní vztah mezi žalobcem a soudem vzniká podáním žaloby a dále procesněprávní vztah mezi soudem a žalovaným, jež je jako žalovaný v žalobě označen a současně i procesněprávní vztah mezi žalobcem a žalovaným. Procesněprávní vztah obsahuje jednotlivá procesní práva a povinnosti.

Druhou pojmovou složkou civilního procesu jsou procesní subjekty. Jedná se o takové subjekty, které mohou mít svou činností vliv na průběh řízení. Takovými subjekty jsou zejména soud a účastníci řízení, neboť pouze tyto subjekty mohou vstupovat do procesních vztahů a utvářet je.

Třetí pojmovou složkou jsou procesní úkony, z nichž je složena procesní činnost subjektů řízení a které mají zásadní význam pro zahájení, průběh a ukončení řízení. Příznačným procesním úkonem soudu je rozhodnutí, k procesním úko-

⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5., s. 37

nům účastníků náleží veškerá podání, ať už se týkají žaloby samotné, odvolání, zpětvzetí žaloby anebo dovolání.⁸

2.2.2 Druhy civilního procesu

Jednotným procesním předpisem a zároveň komplexním právním předpisem obsahujícím úpravu řízení sporného a nesporného v jediném zákoně je občanský soudní řád. Za základní členění civilního procesu bývá pokládáno rozdělení na řízení nalézací a vykonávací. K dalším druhům civilního procesu lze počítat řízení insolvenční, řízení zajišťovací a řízení rozhodčí. Existují i jiné druhy civilního procesu, např. řízení před soudem dle části páté o.s.ř. ve věcech, ve kterých dříve správní orgán rozhodl podle zvláštního zákona o sporu nebo o jiné právní věci anebo řízení upravená evropským právem civilního procesu ve zvláštních případech s příhraničním prvkem. Jednotlivé druhy civilního procesu na sebe navazují či stojí vedle sebe a ukazují určitou variantu řešení nebo tvoří doplněk k dalším druhům civilního procesu.⁹

2.3 Základní principy civilního procesu

Každé právní odvětví, tedy i civilní proces je vystaven na určitých principech, které mají vliv na průběh samotného řízení. Znalost těchto principů umožňuje lepší pochopení a výklad různých ustanovení. Žádoucí je to zvláště v těch případech, kde absentuje jakékoli specifické ustanovení.

Aktuálně se principy člení do dvou skupin. Do první skupiny se řadí principy odpovídající právu na spravedlivý proces a do druhé skupiny se zařazují odvětvové principy civilního procesu. Principy odpovídající právu na spravedlivý proces jsou označovány jako principy řádného fungování justice. V demokratickém a právním státu jsou pokládány za nepominutelné a nemají přípustnou alternativu. Na základě rovnoprávného členství ČR v Radě Evropy jsou krok za krokem formulovány a prakticky aplikovány judikaturou Evropského soudu na platformě Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podle

8 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5., s. 37 - 39

9 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5., s. 40

článku 6. To odpovídá zajištění realizace jednoho ze základních lidských práv – práva na spravedlivý proces.¹⁰

Do první skupiny náleží především nezávislost a nestrannost soudů a soudců, princip zákonného soudu a zákonného soudce, princip rovnosti a kontradiktornosti, právo na právní pomoc, princip veřejnosti, princip ústnosti a přímosti, princip hospodárnosti.

Do druhé skupiny spadají odvětvové principy civilního procesu. Tyto principy představují vždy dvojice opačného významu, lze sem zařadit zásadu dispoziční (či její opak, zásadu oficiality), zásadu projednací (či její opak, zásadu vyšetřovací), zásadu volného hodnocení důkazů (či její opak, zásadu legální teorie důkazní), zásadu jednotnosti řízení (či její opak, zásadu koncentrační) a zásadu materiální pravdy (či její opak, zásadu formální pravdy).

2.3.1 Principy adekvátní právu na spravedlivý proces

2.3.1.1 Nezávislost a nestrannost soudů a soudců

Princip nezávislosti soudů a soudců je zakotven v čl. 81 a 82 Ústavy, dále v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „LZPS“) a v § 79 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.

Úřední nezávislost soudů je zaručena jejich striktním organizačním i kompetenčním oddělením od ostatních státních orgánů. Soudy i soudci jsou plně suverénní a nesmějí být politicky ani jinak ovlivňováni v záležitostech interpretace a aplikace práva v individuálních kauzách spadajících do jejich působnosti. Náplní funkční nezávislosti soudů a soudců je jejich vázanost pouze a výlučně zákonem a mezinárodní smlouvou, která je složkou právního řádu při rozhodování o jednotlivých věcech svěřených do jejich pravomoci. Soudům a soudcům nemůže nikdo přímo ani nepřímou zasahovat do určení odpovídajícího zákona, do jeho interpretace a do jeho aplikace.¹¹

10 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5., s. 44

11 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0, s. 61, 62

Požadavek nestrannosti a nepodjatosti soudce se váže k principu nezávislosti soudů, což je patrné z čl. 82 Ústavy. Tam je uvedeno, že jsou soudci při výkonu funkce nezávislí a jejich nestrannost nesmí být ohrožena.

Je důležité odlišovat nezávislost soudce od jeho nestrannosti. Nestrannost soudce je vnitřní záležitostí každého z nich, působí jako „nezúčastněný třetí“ a nikomu z účastníků nenadržuje.¹²

2.3.1.2 Princip zákonného soudu a zákonného soudce

Tento princip je zakotven taktéž v čl. 6 Úmluvy, který říká, že každý má právo na to, aby jeho záležitost byla projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem. Obecné soudy v České republice jsou zřízeny zákonem, avšak může nastat problém v případě rozhodčích orgánů či při rozhodování orgánů správních (podle páté části občanského soudního řádu). Instituce, která má rozhodovat, musí splňovat určité znaky, mezi které například patří způsob jmenování členů či délka funkčního období, což judikoval svým rozhodnutím Evropský soud pro lidská práva.¹³ Často na toto rozhodnutí odkazuje i Ústavní a Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi.

V čl. 38 odst. 1 LZPS je uvedeno, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Rozdělování jednotlivých případů soudcům probíhá formou rozvrhu práce, tento rozvrh je veřejný a je určen na celý kalendářní rok. Toto by mělo zaručit, že nejde nějakým způsobem zmanipulovat, který soudce dostane jaký případ.

2.3.1.3 Princip rovnosti a kontradiktornosti

Zásada rovnosti je považována za stěžejní zásadu spravedlivého procesu. Z této zásady vyplývá, že soud má povinnost přistupovat ke všem účastníkům řízení stejně a poskytnout jim stejnou možnost k uplatnění jejich práv.

Tento princip je zakotven v čl. 96 Ústavy, který říká, že všichni účastníci řízení mají mít před soudem rovná práva. Dále se zmiňuje v čl. 37 LZPS, který obsahuje stejně strohé vymezení jako v případě Ústavy.

¹² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Právníké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 9788073804374., s. 52

¹³ Viz Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Campbell a Fell vs. Spojené království ze dne 28. 6. 1984

Z tohoto vyplývá, že každá strana by měla mít stejnou možnost procesně působit na orgán, který věc rozhoduje. S důkazy a tvrzeními všech stran rovněž musí být zacházeno stejně. Tato rovnost se týká fyzických, právnických osob i státu, pokud vystupuje jako účastník řízení¹⁴, ač má své zvláštní povinnosti.¹⁵

S principem rovnosti souvisí i tzv. kontradiktornost, která spočívá v právu účastníka seznámit se s tvrzeními a podáními ostatních účastníků a právu o nich debatovat, polemizovat, oponovat. V pojetí českého práva bývá kontradiktornost spojována jen se sporným řízením, kde proti sobě stojí vždy dvě strany s protichůdnými tvrzeními a zájmy s cílem dokázat před soudem vlastní tvrzení. Podle Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je potřeba připustit princip kontradiktornosti v každém řízení, nehledě na jeho povahu.¹⁶

2.3.1.4 Princip veřejnosti

Potřeba veřejného projednání se týká pouze soudního jednání, nikoli celého řízení. Veřejnost procesu je nezbytností podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, čl. 96 odst. 2 Ústavy a jako součást práva na spravedlivý proces i podle čl. 38 odst. 2 LZPS. Veřejnost jednání je ustanovena rovněž v §6 odst. 1 ZZS¹⁷, §116 odst. 1 o.s.ř. Volný přístup veřejnosti k soudu ztělesňuje jednu z garancí nezávislosti, nestrannosti a zákonného postupu soudu, brání tajné, tzv. kabinetní justici, je podstatným projevem demokracie i silnou formou prevence, zvláště v trestní oblasti.¹⁸

Podle čl. 6 Úmluvy může pouze zákon vyloučit či omezit veřejnost. Česká úprava civilního procesu zaujímá jiný postoj, protože podle §116 o.s.ř. může být vyloučena veřejnost, pokud by veřejné projednání věci ohrozilo tajnost utajovaných informací, které jsou chráněny zvláštním zákonem, obchodní tajemství apod.

14 Např. má omezené právo na právní pomoc – viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 3. 2009, č. j. Pst 1/2008 – 66 ve věci Dělnické strany

15 *Listina základních práv a svobod: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6., s. 778

16 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0, s. 68

17 Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

18 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0, s. 69

2.3.1.5 Princip ústnosti a přímosti

Princip ústnosti je součástí demokratického procesu, je zakotven i v Ústavě, konkrétně v čl. 96 odst. 2 Ústavy, dále potom §115 – §119a o.s.ř. Úmluva tento princip nezakotvuje, proto není řazen mezi principy práva na spravedlivý proces.

Soud rozhoduje na základě poznatků o skutečnostech, které získal ústním podáním. Naopak v některých projevech je zase vyžadována písemná forma – plná moc či rozsudek. Na princip ústnosti navazuje princip přímosti, který spočívá v nutnosti, aby se soud dostal do přímého styku s účastníky řízení i s jednotlivými důkazními prostředky. Výjimkou z této zásady je například, že za účastníky může jednat zástupce.¹⁹

2.3.1.6 Princip hospodárnosti

Zásada hospodárnosti formuluje nezbytnost rychlého a účinného poskytnutí ochrany práv. Čl. 6 odst. 1 Úmluvy vyjadřuje požadavek, aby bylo rozhodnuto „v přiměřené lhůtě“, čl. 38 odst. 2 LZPS uvádí, aby soudní řízení probíhalo „bez zbytečných průtahů“ a rychlý postup řízení stanovuje i §6 a §100 o.s.ř.

Požadavek na rozhodnutí věci v přiměřené lhůtě je velmi důležitý i ze subjektivního hlediska, když má někdo vypovídat jako svědek, pamatuje si skutečnosti mnohem lépe dříve než po delší době v řádu několika měsíců a také se zmenšuje zájem na výsledku, již to pro člověka není takové zadostiučinění po dlouhé době. Dá se říci, že „pozdní spravedlnost je žádná spravedlnost“.

Zbytečným průtahům a tedy i neplnění principu hospodárnosti zamezuje či se tedy snaží zamezit institut koncentrace řízení, který byl do českého civilního procesu znovu zaveden novelou č. 30/2000 Sb. a dále upraven novelou č. 7/2009 Sb.

Na průtahy v řízení lze podat stížnost, postup a způsob jejího vyřízení upravuje zákon o soudech a soudcích v §164 – §174. Zákonem č. 192/2003 Sb., kterým se obměňuje zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, s účinností od 1. 7. 2004 byl přijat tzv. „návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu“, zkráceně „návrh na určení lhůty“ (§174a ZSS).²⁰

19 SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do civilního řízení*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-81-3, s. 174, 175

20 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0, s. 71

2.3.2 Odvětvové principy civilního procesu

Tyto principy se převážně vztahují k podílu soudu a účastníků řízení na procesu, jejichž souhrn rysů utváří charakteristiku procesu, který může být v různých zemích a různých druzích procesu odlišný. Základní charakter sporného civilního procesu je vymežován povahou práv, o nichž se v procesu rozhoduje a procesní zásady nemohou tudíž záviset na libovůli zákonodárce. Má-li soudnictví vykonávat svůj úkol, nemohou být procesní principy zcela měněny. Vytvořené procesní principy tvoří dvojice opačného významu.²¹

2.3.2.1 Princip dispoziční a princip oficiality

Dispoziční zásada je uplatňována ve sporných řízeních a upravuje procesní iniciativu účastníků řízení (např. se uplatňuje podáním či zpětvzetím žaloby). Je vymezena zejména §3 o.s.ř. nebo čl. 36 LZPS. Naopak zásadou oficiality jsou dány procesní možnosti soudu (např. soud zahajuje řízení), která se uplatňuje v nesporných řízeních.

2.3.2.2 Princip projednací a princip vyšetřovací

Podle zásady projednací musí strany přednést veškerá nezbytná skutková tvrzení na podporu jimi uplatňovaného nároku, tzv. povinnost tvrzení, z čehož vyplývá i tzv. břemeno tvrzení, a nabídnout k nim odpovídající důkazy na podporu svého žalobního nároku nebo své procesní obrany, tzv. povinnost důkazní, z čehož jim plyne tzv. důkazní břemeno. Uvedenou zásadu upravuje § 101 odst. 1 písm. a), b) o.s.ř. Vyšetřovací zásada uvádí odpovědnost soudu za objasnění skutkového stavu potřebného k požadovanému rozhodnutí. Tato zásada se využívá převážně v nesporném řízení, v němž převládá veřejný zájem na zjištění skutečné pravdy nad soukromými zájmy účastníků řízení.²²

21 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0, s. 72

22 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 9788073804374, s. 55

2.3.2.3 Princip volného hodnocení důkazů a princip legální důkazní teorie

Český civilní proces je založen na principu volného hodnocení důkazů. Toto tvrzení vyplývá z §132 o.s.ř., který říká, že soud hodnotí důkazy dle svého uvážení, hodnotí je všechny jednotlivě i v jejich vzájemných souvislostech. Záleží tedy na soudci, jakou váhu kterému důkazu dá a není nikde upraveno jinak. Avšak musí být schopen v odůvodnění rozhodnutí uvést argumenty, proč takto rozhodl a co ho k tomu vedlo. Stejně tak musí i odůvodnit, proč některé důkazy nepoužil (pokud se tak stalo).

Opakem volného hodnocení důkazů je princip legální důkazní teorie. Tento princip znamená, že zákon stanoví důkazní sílu jednotlivých důkazních prostředků, popř. vymezuje, které důkazní prostředky a v jakém rozsahu je třeba v té které věci použít. Občanský soudní řád předepisuje důkazní sílu např. veřejné listiny podle §134 o.s.ř.²³

2.3.2.4 Princip jednotnosti řízení a princip koncentrační

Zásada jednotnosti řízení neboli arbitrárního pořádku spočívá v tom, že řízení tvoří od zahájení do vydání rozhodnutí jeden celek a není tedy rozdělen na různé etapy a není tudíž ani předepsán postup procesních úkonů. Řízení je tedy jednotné a účastník může své návrhy či důkazy přednášet kdykoli během řízení a to i odvolacího.²⁴

Zásada legálního pořádku čili koncentrační znamená, že se řízení rozkládá do určitých fází, přičemž s každou fází jsou spojeny některé procesní úkony, které již později není možné provést. Uvedená zásada je postavena na tzv. koncentraci řízení, jejímž hlavním cílem je vyšší racionalita ve zkrácení řízení. Podstatou koncentrace řízení je zákonem přesně vymezený úsek řízení, v němž je nutné splnit povinnost tvrzení a povinnost důkazní. S účinností od 1. ledna 2001 byly v civilním řízení sporném nastoleny některé koncentrační prvky. Jedná se o to, že skutečnosti a důkazy musí být uplatněny vždy v řízení před soudem prvního stupně, odvolací soud musí nová tvrzení a důkazy ignorovat (kromě výjimek).

23 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0, s. 77

24 SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do civilního řízení*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-81-3, s. 174, 175

U nás je stále uplatňována zásada arbitrárního pořádku, avšak počínaje velkou novelou občanského soudního řádu (zák. č. 30/2000 Sb.) převládají spíše pravidla legálního pořádku.²⁵

2.3.2.5 Princip materiální pravdy a princip formální pravdy

Princip formální pravdy znamená takový formalismus procesu, který je postaven na dodržení určitých forem a formulí, podle nichž se řídí výsledek procesu, který je nebo není ve shodě se skutečností. Každá úprava koncentrace řízení obsahuje prvky formalizace. Pokud dochází k rozumné formě převahy formy nad obsahem, může to řízení zefektivnit, přílišná formalizace řízení však neprospívá. Neúměrná formalizace řízení neprospívá, protože ve velké míře potlačuje zásadu materiální pravdy. Uplatnění zásady materiální pravdy znamená, že je garantováno řádné objasnění skutkového stavu. Pokud existuje velký prostor pro prosazení principu formální pravdy, má tento postoj, v souvislosti se zjištěním skutkového stavu, za následek zvýšení počtu neuspokojivých rozhodnutí. *„Tedy rozhodnutí, která z pohledu svého obsahu vykazují kolizi s hmotněprávním uspořádáním uplatněného nároku, když důvodem neuspokojivosti rozhodnutí je právě přílišný prostor pro prosazení nástrojů založených na formalizaci řízení, nebo rozhodnutí, jež ze skutkového stavu vůbec nevycházejí.“*²⁶

25 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0, s. 78

26 CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015, 2015(7), 582-611.

3 Velká novela občanského soudního řádu, z. č. 30/2000 Sb.

Tato novela nabyla účinnosti k 1. 1. 2001. Hlavním cílem novelizace bylo urychlit civilní soudní řízení tak, aby soudy mohly rozhodovat o občanských právech a závazcích v řízení bez zbytečných průtahů. Tímto jsou legislativně zakotveny požadavky, které vyplývají z čl. 38 Listiny základní práv a svobod a z čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.²⁷

Institut koncentrace řízení byl do českého civilního procesu navrácen právě touto novelizací.²⁸ V podobě koncentrace vybraných řízení skončením prvního jednání ve věci (§118b o.s.ř.), koncentrace soudcovské (§118c o.s.ř.) a neúplné apelace (§205 o.s.ř.).

Po dlouhé době se zákonodárce systematicky zabývá urychlováním civilního řízení. Tato nutnost je následkem moderních vztahů ve společnosti. „*Úprava urychlování řízení a odstraňování zbytečných průtahů obsaženou v novele lze charakterizovat spíše jako stručnější, jednodušší a užší, než jsou právní úpravy téže problematiky v civilních soudních řádech mnohých jiných vyspělých zemí.*“²⁹

K urychlení civilního soudního řízení má směřovat zejména kvalitní příprava jednání samotného. Novela č. 30/2000 Sb. upřesnila dosavadní znění §114 o.s.ř. a současně nově zavedla §114a o.s.ř., který se rovněž dotýká přípravy jednání a jejího obsahu. Významným institutem v rámci přípravy jednání bylo zavedení tzv. kvalifikované výzvy dle §114b o.s.ř.³⁰

Podle §114b odst.1 o.s.ř. vyplývá možnost soudu vyzvat usnesením žalovaného, aby se písemně vyjádřil k žalobě, kvalifikovanou výzvou. Je zde povinen vylíčit taktéž rozhodující skutečnosti, na nichž staví svou obranu, případně připojit či označit důkazy, jichž se dovolává. Tímto se novela snaží o změnu postavení žalovaného. Tou změnou má být rovnost na straně žalobce i žalovaného. Do této doby to bylo velmi nerovné, když žalobce v žalobě musel

27 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6, s. 40

28 BUREŠ, Jaroslav. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie*. 2009(12), 27.

29 MACUR, Josef. Koncentrace řízení a procesní prekluzivní lhůty podle novely občanského soudního řádu č. 30/2000 Sb. *Bulletin advokacie*. 2001(1), 6.

30 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6, s.40

uvést mimo ostatní věci i rozhodující skutečnosti. Pokud tak neučinil, žaloba byla odmítnuta. Na druhé straně se žalovaný buď vyjádřil se zpožděním či se dokonce vůbec nevyjádřil.

K dosavadní nerovnosti postavení se vyjadřuje i J. Jirsa: „*Do účinnosti velké novely bylo postavení žalovaného v procesu postavením neodůvodněně hájeným a velké pozitivum novely spatřuje ve snaze usměrnit žalovaného do role zrcadlově odrážející alespoň část povinností, jež jsou v procesu kladeny na žalobce. Ustanovení §114b o.s.ř. zavádí institut „kontumačního rozsudku pro uznání“, ve kterém jsou spojeny charakteristické znaky právě rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání.*“³¹

Institut koncentrace řízení byl přinesen do českého civilního procesu ve dvojí podobě – koncentrace ze zákona v záležitostech uvedených v §118b o. s. ř. a za druhé koncentrace na návrh účastníka rozhodnutím soudu dle §118c o. s. ř., dále se projevuje institutem neúplné apelace.

Koncentrace vybraných řízení skončením prvního jednání ve věci neboli koncentrace ze zákona upravena v §118b o.s.ř. Byly zde taxativně vyjmenovány případy, kdy mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání nejpozději do skončení prvního jednání.³² Z důvodové zprávy³³ je patrné, že tato koncentrace ze zákona je určena v záležitostech, kdy to vyžaduje společenský zájem na soustředěném řízení a rychlém projednání věci. O povinnosti uvádět rozhodné skutečnosti a označovat důkazy musejí být účastníci poučeni už v předvolání k prvnímu jednání.

Tato úprava koncentrace řízení zakotvovala též výjimky z uplatnění koncentračního principu. Byly to výjimky, kdy k pozdějším tvrzením bylo přihlíženo a to, pokud šlo o skutečnosti či důkazy, jimiž měla být zpochybněna věrohodnost provedených důkazů nebo o skutečnosti či důkazy, které nastaly až po prvním

31 JIRSA, Jaromír. *Novinky v civilním řízení soudním: (kritická studie)*. Vyd. 1. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Knihovnička Orac. ISBN 80-861-9986-X, s.59

32 Ve věcech ochrany osobnosti podle občanského zákoníku ve věcech ochrany proti uveřejňování informací, které jsou zneužitím svobody projevu, slova a tisku, popřípadě ochrany práv třetích osob podle právních předpisů o hromadných informačních prostředcích, ve sporech vyvolaných konkursem a vyrovnáním, o základu věci ve sporech o ochranu hospodářské soutěže, o základu věci ve sporech o ochranu práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, o základu věci ve sporech z porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství a v dalších případech stanovených zákonem.

33 Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb.,

jednání ve věci nebo ty skutečnosti a důkazy, které účastník nemohl bez své viny včas uvést.³⁴

Tato podoba koncentrace řízení dle §118b o.s.ř. se uplatnila jen u věci taxativně vymezených, tedy je v malém okruhu sporů. Proto se v praxi nemohla užívat ve větší míře, avšak bezpochyby byla návodem pro stávající úpravu zákonné koncentrace řízení.

Dále novela upravovala koncentraci soudcovskou neboli vhodnou v §118c o.s.ř. Tudiž sporné řízení mohlo být zkoncentrováno také rozhodnutím soudu, avšak pouze na návrh jiného účastníka řízení. Soudcovskou koncentrací řízení šlo využít v situaci, kdy docházelo při projednání věci k průtahům, jejichž příčinou byla nečinnost účastníka³⁵ anebo situace, kdy účastník přes výzvy nevyličil všechny rozhodné skutečnosti nebo neoznačil potřebné důkazy. Dle §118c odst. 1 o.s.ř. mohl soud rozhodnout usnesením na návrh účastníka, pokud to bylo účelné a nebylo to v rozporu s §120 odst. 2 o.s.ř., že lze uvést rozhodné skutečnosti a důkazy k prokázání skutečností jen ve lhůtě, kterou určí soud. Tato lhůta nesměla být kratší 15 dnů a k pozdním návrhům již nebylo přihlíženo.³⁶

Mělo by zde tedy dojít k procesnímu oslabení strany, která v určité fázi řízení nesplnila svou povinnost. Ale podle této úpravy tím bude „potrestán“ i ten účastník, který koncentraci řízení navrhl. Ze soudní praxe vyplývá, že výrok o usnesení o koncentraci má ukládat povinnost uvést rozhodné skutečnosti a označit důkazy k jejich prokázání všem účastníkům. To tedy znamená i těm, kteří se v řízení chovali řádně a průtahy v řízení nezpůsobili.³⁷

Jak je výše uvedeno, zde byla koncentrace řízení procesním nástrojem, který má zamezit průtahům v řízení. Jejím cílem bylo v odůvodněných případech vymezení účastníkům řízení určitý časový prostor, ve kterém mají možnost splnit povinnosti tvrzení a důkazní.³⁸

34 CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015, **2015**(7), 582-611.

35 Účastník je dle §118c odst. 1 o.s.ř. nečinný, pokud se nedostavil k jednání, ač k němu byl řádně předvolán, ani včas nepožádal o odročení jednání z důležitého důvodu

36 BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. Beckova edice komentované zákony. ISBN 80-717-9378-7., s. 557, 558

37 SVOBODA, Karel. *Nové instituty českého civilního procesu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-722-3., s. 65,66

38 BUREŠ, Jaroslav. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie*. **2009**(12), 27

Jirsa J. uvádí, že by bylo vhodné, aby rozhodnutí o koncentraci řízení bylo chápáno jako sankční opatření směřující výlučně proti tomu, kdo se provinil porušením procesních povinností³⁹. S tím mohu jedině souhlasit a myslím, že je docela pochopitelné, že nedošlo k hojnému užívání tohoto dispozičního práva účastníky řízení. Navrhovatel koncentrace řízení by sice navrhl potrestání formou koncentrace řízení tomu, kdo způsobil průtahy v řízení, zároveň by však potrestal i sám sebe, jelikož by se koncentrace řízení na něj vztahovala také. Z toho by vyplývalo, že ten, kdo plnil své povinnosti řádně a včas, by byl potrestán úplně stejně. Dle mého názoru by to měl zákonodárce nechat buď jen na úvaze soudu či sankcionovat pouze tu nespolupracující stranu, aby došlo opravdu k aplikaci tohoto institutu s jeho pravým záměrem, tedy zabránění průtahům v řízení v souladu s právem na spravedlivý proces.

R. Chalupa samotnou myšlenku soudcovské koncentrace řízení považuje za kladnou, jako nástroj směřující k odstranění průtahů v řízení. Avšak sdílí výše uvedený názor, že myšlenka byla dobrá, ale provedení již nikoliv. Za zásadní nedostatek soudcovské koncentrace považuje fakt, že *„možnost využití této systematicky správně nastavené koncentrace byla výrazně limitována tím, že k jejímu zavedení do řízení nemohl soud přikročit z vlastní iniciativy, ale pouze na základě návrhu účastníka.“*⁴⁰

S názorem, že soudcovská koncentrace je kladná a její zrušení je chybný krok se mohu ztotožnit, avšak ne v podobě jaká zde byla přinesena novelou č. 30/2000 Sb. Mělo by být na úvaze a rozhodnutí soudce, kdy je potřeba přejít ke koncentraci, jelikož sám soudce je součástí každého jednání a účastní se vývoje a dokáže říci, jak by to dané řízení mohlo probíhat efektivněji a rychleji. Nemyslím si, že aplikace rigidních ustanovení je v tomto směru správná (myšleno tím pouze zákonná koncentrace řízení). Dále toto rozebírám v kapitole Německé zahraniční úpravy, která soudcovskou koncentraci řízení hojně využívá.

Poslední formou koncentrace řízení, zavedenou novelou č. 30/2000 Sb. je princip neúplné apelace dle §205a o.s.ř.

Podstatou neúplné apelace je omezení účastníků v odvolacím řízení, kdy nesmí tvrdit skutečnosti a označovat důkazní prostředky, které nebyly tvrzeny

39 JIRSA, Jaromír. *Novinky v civilním řízení soudním: (kritická studie)*. Vyd. 1. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Knihovnička Orac. ISBN 80-861-9986-X., s. 61

40 CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015, 2015(7), 582-611.

a označeny v řízení v prvním stupni. Možnost tvrdit skutečnosti a označovat důkazy je soustředována (koncentrována) v řízení před prvním stupněm. Okamžik uzavření možnosti tvrdit skutečnosti a označovat důkazy je vyhlášení meritorního rozhodnutí soudem prvního stupně.⁴¹

Ač by mohlo být namítáno, zda vůbec neúplná apelace má prvky koncentračního řízení, přikláním se k názoru, že jde o případ koncentrace řízení, jelikož v případě použití principu neúplné apelace v odvolacím řízení není možnost přinášet nové skutečnosti a důkazy, došlo-li k jejich zkoncentrování před soudem prvního stupně. K tomuto názoru se přiklání např. i A. Winterová⁴², která návrat principu neúplné apelace uvítala, neboť jeho zavedení by mělo znamenat efektivnější proces. Kritiku principu úplné apelace a klady neúplné apelace dovozovala z důvodové zprávy k zákonu č. 142/1950 Sb., kdy občanský soudní řád stál na principu úplné apelace. Zákon tedy přinášení novot v odvolacím řízení dovozoval z důvodu uplatňování zásady materiální pravdy.

41 CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015, **2015**(7), 582-611.

42 WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin advokacie*. 2001, **2001**(4), 8.

4 Souhrnná novela občanského soudního řádu 7/2009 Sb.

4.1 Příčiny novelizace

Do této novely účastníci řízení i soudci vnímali celé řízení před soudem prvního stupně jako jeden časový prostor, který byl celý určený k tomu, aby účastníci s pomocí poučovací povinnosti soudu podle §118a o.s.ř. splnili povinnost tvrzení a povinnost důkazní. Dle dosavadní úpravy tedy účastník mohl spor pro neunesení břemene tvrzení či důkazní prohrát pouze v případě, že byl soudem poučen dle §205a odst. 1 písm. d) o.s.ř. Koncentrace řízení dopadala pouze na malou část projednávaných záležitostí před soudem prvního stupně⁴³ a ani tam se pravděpodobně ve velké míře nevžila.⁴⁴

Tyto závěry vyvozuje J. Bureš zejména ze Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, které vydává Nejvyšší soud. Jelikož za dobu, kdy byla novela č. 30/2000 Sb. účinná, nebylo ve Sbírce na téma koncentrace řízení zveřejněno žádné vydané rozhodnutí. K tomuto závěru se přiklonil za předpokladu, že počet důležitých rozhodnutí Nejvyššího soudu v určité agendě přímo souvisí s hojností aplikační praxe nižších soudů.⁴⁵

4.2 Změny, které novelizace přinesla

Novela č. 7/2009 Sb. se stala účinnou k 1. červenci 2009. Stejně jako předchozí novela č. 30/2000 Sb. se zaměřila na dávný a velký problém českého soudnictví, kterým jsou průtahy v řízení.

Vychází přitom již z Programového prohlášení vlády z 1. ledna 2007, kdy hlavním cílem v oblasti justice je odbřemenit soudce a tím docílit vydání rozsudku v prvním stupni řízení do doby šesti měsíců, zjednodušit právní předpisy a z obojího vyplývá hlavní cíl, kterým bylo zamezit průtahům v řízení.

43 Pozn. taxativně vymezeno v §118b o.s.ř. účinného do 30. 6. 2009, ve kterých případech bude použita koncentrace podle §118b o.s.ř.

44 BUREŠ, Jaroslav. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie*. 2009(12), 27

45 BUREŠ, Jaroslav. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie*. 2009(12), 27

Mezi základní věci, které měla souhrnná novela za cíl změnit, patřily tyto: nová úprava systému doručování, zjednodušení systému protokolace, efektivní obrana proti průtahům v řízení, omezení rozsahu odůvodnění rozhodnutí soudu, posílení postavení notáře jako soudního komisaře v dědickém řízení a odstranění nedostatků, které vyplývají z poznatků praxe.⁴⁶

Jednou z velkých změn novely č. 7/2009 Sb. bylo zavedení koncentrace řízení pro všechny věci projednávané podle občanského soudního řádu jako sporná řízení. Tuto koncentraci lze nazvat koncentrací univerzální.

Dalším prostředkem, který měl vést k rychlosti řízení bylo zásadní zvýšení procesní odpovědnosti účastníků řízení za jeho průběh a výsledek. Toto se projevilo zejména ve formě odpovědnosti účastníků za včasné zjištění skutkového stavu, například zavedením přípravného jednání.

Hlavní znak univerzální koncentrace řízení spočívá v tom, že účastníci jsou povinni zásadně do konce přípravného jednání, pokud se nekoná, tak nejvýše do konce prvního jednání, splnit břemeno tvrzení a též břemeno důkazní. Pokud tedy účastník, který byl řádně soudem poučen, neuplatní všechny právní skutečnosti směřující k prosazení nároku nebo naopak obraně proti němu, musí počítat s následky v podobě věcně nepříznivého rozhodnutí.

Univerzální koncentrace řízení tedy znamená určité vymezení, dokdy lze povinnosti tvrzení a důkazní splnit. K později uvedeným tvrzením či důkazům může soud přihlédnout v případě, že jde o tvrzení či důkazy: *„jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po přípravném jednání nebo, které účastník nemohl bez své viny včas uvést.“*⁴⁷ Soud však není zbaven možnosti provést i jiné důkazy, než které navrhli účastníci, pokud potřeba k jejich provedení byla v řízení zjištěna. Soud je omezen zákonnou koncentrací řízení tak, že může brát v potaz jen ty důkazy, u nichž vznikla potřeba jejich provedení do konce prvního jednání ve věci.⁴⁸

Po názorech na souhrnnou novelu, které ji víceméně nezavrhovali, jsem našla názor, kde Svoboda K. uvádí: *„zrušení §118c o.s.ř. bez náhrady pokládám za zbrklou. Nynější koncentrace podle §118b a §114c o.s.ř. totiž není bezvýjimečná. Za určitých okolností je možné, aby účastníci do řízení i po jeho zkoncent-*

46 Důvodová zpráva k z. č. 7/2009 Sb.

47 BUREŠ, Jaroslav. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie*. 2009(12), 27

48 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 29 Odo 1538/2006

rování vnášeli další skutečnosti a důkazy. Tedy chovali se tak, jako by koncentrace nebylo.⁴⁹ V otázce, že lze prolomit koncentraci řízení a ještě po zkoncentrování řízení lze vnášet nové skutečnosti a důkazy, je to bezesporu pravdivé. Domnívám se, že kdyby se s koncentrací řízení tolik nespíchal, soudce by mohl uvážít, kdy jsou uvedeny všechny důležité skutečnosti a naopak, kdy je nutno řízení vést dále, jelikož vše ještě nebylo spolehlivě prokázáno. Potom by občanský soudní řád nemusel upravovat taxativně vymezené výjimky, která prolamují zásadu koncentrace řízení.

Názor JUDr. Svobody mě velmi zaujal, proto jsem vyhledala další jeho publikaci. Zastává negativní postoj k novele č. 7/2009 Sb. a zejména ke zrušení §118c o.s.ř., tedy soudcovské koncentrace řízení. Zabývá se hned několika problémy koncentrace řízení dle §114c o.s.ř. a 118b odst. 1 o.s.ř. Novela, jak již bylo řečeno, zakazuje tvrdit a dokazovat nové skutečnosti v řízení, kde byla provedena koncentrace i v případě změny žaloby. Poukazuje na problém, že většina změn žaloby je založena na tom, že žalobce chce a tedy i tvrdí něco jiného. v případě koncentrace řízení se změnou žaloby žalobce vystaví riziku neúspěchu ve sporu. Zde by tedy neměla být taková přísnost, protože to může vést k tomu, že žalobce tím bude nucen podávat další a další žaloby, místo aby tu původní změnil.⁵⁰

Jiný problém novely občanského soudního řádu může nastat v případě složitých sporů, kdy soud ani strany nedokážou dopředu odhadnout, jakým směrem se situace bude ubírat, jaké všechny důkazy budou provedeny. Proto může nastat situace, kdy bude potřeba reagovat na nově zjištěná fakta dalšími důkazy. Kvůli tomu by mohlo dojít k nepředvídatelným a hlavně k nespravedlivým rozhodnutím. Proto tedy JUDr. Svoboda pokládá za přijatelnější dřívější koncentraci sporu, k níž docházelo až po provedeném dokazování ve chvíli vyhlášení prvostupňového rozsudku.⁵¹

V tomto případě s JUDr. Svobodou souhlasím, avšak pokud by se jednalo např. o vypořádání společného jmění manželů, považuji tuto formu koncentrace řízení za dostačující. Jelikož pokud dříve nastala koncentrace řízení až ve chvíli

49 SVOBODA, Karel. *Dokazování*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009. Právní monografie (ASPI). ISBN 978-80-7357-414-7, s. 160

50 SVOBODA, Karel. Nový režim koncentrace v civilním sporu - z bláta do louže. *Bulletin advokacie*. 2009(3), 22.

51 SVOBODA, Karel. Nový režim koncentrace v civilním sporu - z bláta do louže. *Bulletin advokacie*. 2009(3), 22.

vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně, manželé mohli neustále dávat podněty na další a další předměty, které byly nutné mezi manžele rozdělit, a z poměrně procesně jednoduchého řízení se stával vleklý proces, který mohl trvat velmi dlouho (dokud si manželé nevypořádali úplně všechny věci, které za manželství nastrádali a měli pocit, že vypořádané soudem být musí).

V následujících podkapitolách rozeberu podrobněji instituty koncentrace řízení či instituty, které s ní úzce souvisí v jejich podobě po novele 7/2009 Sb.

4.3 Kvalifikovaná výzva dle §114b o.s.ř.

Tento institut nelze začlenit přímo pod koncentraci řízení, jelikož účastníky řízení neomezuje v možnosti dalších tvrzení skutečností a návrhů důkazů. Avšak patří do nové koncepce civilního soudního řízení, které se vyznačuje posílením zásady materiální pravdy.⁵²

Avšak Hamuláková ve své publikaci považuje kvalifikovanou výzvu ještě za institut související se zásadou koncentrace řízení, která navíc celkově zapadá do koncepce úpravy civilního soudního řízení.⁵³ S tímto názorem se ztotožňuji, a proto jsem se rozhodla institutu kvalifikované výzvy podrobněji věnovat.

Do českého právního řádu byla kvalifikovaná výzva opět zavedena novelou č. 30/2000 Sb., jako institut kvalifikované přípravy jednání ve sporném řízení, v němž lze uzavřít smír. Je institutem přípravného jednání dle §114b odst.1 o.s.ř. z toho vyplývá, že usnesení dle §114b o.s.ř. nelze vydat v případě, že již ve věci bylo jednáno.

Kvalifikovanou výzvu navrátila do českého právního řádu již novela č. 30/2000 Sb., souhrnná novela č. 7/2009 Sb. ji až tolik nezměnila. Přesto se její využití jeví v konkrétních případech zčásti jinak, nejvíce potom ve světle nové úpravy koncentrace řízení, která je spojena s přípravným jednáním nebo s prvním jednáním ve věci. Pokud se soud rozhodne použít k přípravě jednání kvalifikované výzvy dle §114b o.s.ř., nelze nařídít přípravné jednání dle §114c o.s.ř. Nelze to z důvodu, že oba instituty jsou spojeny s fikcí uznání žalovaného, a proto se navzájem vylučují. Tím je dána volnost soudu, aby pečlivě uvážil, zda použije

52 KŘIVÁČKOVÁ, Jana a Klára HAMULÁKOVÁ. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010(12), 441.

53 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6. , s. 45

univerzálnější přípravu jednání či zda povaha věci dovoluje přistoupit k vydání usnesení dle §114b o.s.ř.⁵⁴

4.3.1 Podmínky pro vydání

Kvalifikovanou výzvu lze použít jen za podmínek, které stanovil zákon. Podmínkami např. jsou, pokud to vyžaduje povaha věci nebo okolnosti případu. Výklad těchto pojmů se musí dovozovat judikaturou. Výzvu tak nelze usnesením vydat ve věcech, které jsou zjevně jednoduché a nevyžadují podrobnější přípravu jednání nebo v případě, kdy nebude muset být požadováno po žalovaném písemné vyjádření ve věci, protože nebude nutné dokazování a věc bude rozhodnuta při prvním jednání.⁵⁵ K tomuto se vyjadřuje J. Jirsa, který tvrdí, že je poněkud nešťastné, když kvalifikovanou výzvu soudy vydávají v případech, kdy to povaha věci či okolnosti případu vyžadují. A zákon rozhodnutí nenechává na úvaze soudu, které mohou v konkrétní situaci posoudit nutnost vydání kvalifikované výzvy lépe. Nepovede to k cíli urychlit řízení, ale naopak zde bude plno odvolání proti kontumačním rozsudkům pro uznání a důvodem nejasností soudní praxe.⁵⁶

Tyto závěry znovu potvrdil Nejvyšší soud ve svém rozsudku⁵⁷, který se zabýval výkladem ustanovení §114b o.s.ř. Deklaroval, jak již jsem zmínila, že základním předpokladem pro vydání výzvy je, pokud to okolnosti případu nebo povaha věci vyžadují, aby pro účely jednání bylo k dispozici stanovisko žalovaného. Jeví-li se žalobní návrh již jako zřejmě bezúspěšné uplatňování práva, potom ani povaha věci a okolnosti případu neodůvodňují, aby v rámci přípravy jednání byl žalovaný vyzván k vyjádření dle §114b o.s.ř. v případě, kdy nebyl postup soudu při vydání usnesení v souladu se zákonem, nemůže dojít k fikci uznání nároku, který je uplatňován žalobou. Nemůže být ani rozhodnuto rozsudkem pro uznání dle §153a odst. 3 o.s.ř. o zřejmou bezúspěšnost uplatnění práva se jedná v případě, že je ihned zjevné, že nelze žalobě vyhovět v plném rozsahu žalobního petitu.⁵⁸

54 DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 790

55 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004

56 JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*. 2009, **2009**(6), 198.

57 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012

58 Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003

Negativní předpoklady: „nejde o věc, ve které nelze ve smyslu §99 odst. 1, 2 o.s.ř. uzavřít a schválit smír, nejde o některou z věcí, jež jsou vypočteny v §120 odst. 2 o.s.ř.⁵⁹ a nebylo provedeno přípravní jednání podle § 114c o.s.ř.⁶⁰

Jak již jsem uvedla výše, zákon stanovuje podmínky, za kterých může být kvalifikovaná výzva usnesením vydána. Byl-li minimálně základ obrany žalovaného proti nároku uplatněnému v žalobě osvětlen jinak, nemá být toto usnesení vydáno, protože tento požadavek by byl zjevně nadbytečný a neekonomický, aby se soudu písemně předkládalo to, co je z dosavadních výsledků řízení již známo.⁶¹

4.3.2 Platební rozkaz

V případě splnění zákonných předpokladů, může soud vydat usnesení dle §114b odst. 1 o.s.ř. i ve věci, kde rozhodl platebním rozkazem. Neplatí zde předpoklad, že to musí vyžadovat okolnosti případu a povaha věci.⁶² „V případě, že soudce rozhodne platebním rozkazem a zároveň určí žalovanému, aby se spolu s podáním odporu proti platebnímu rozkazu vyjádřil, a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, dochází v podstatě k obcházení ustanovení občanského soudního řádu umožňujícímu žalovanému, aby jím podaný odpor nebyl odůvodněn.“ Navíc soud nemá povinnost zjišťovat, zda vydání kvalifikované výzvy umožňuje povaha věci – zejména, zda se nejedná o věc jednoduchou. Toto ustanovení odporuje tomu, že jedna z podmínek možnosti vydání platebního rozkazu je, že uplatněné právo vyplývá ze skutečností uvedených žalobcem, což se dá předpokládat zejména v jednodušších případech. Celé toto tedy odporuje cíli kvalifikované výzvy, a to připravit jednání ve složitějších věcech. Z toho důvodu by měla stačit pouze výzva dle §114a o.s.ř.⁶³

⁵⁹ §120 odst. 2 o.s.ř. Ve věcech, v nichž lze zahájit řízení i bez návrhu, jakož i v řízení o povolení uzavřít manželství, v řízení o určení a popření rodičovství, v řízení o určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení, v řízení o osvojení, v řízení o jmenování rozhodce nebo předsedajícího rozhodce, v řízení o přivolení k výpovědi z nájmu bytu, v řízení o zákonnosti zajištění cizince a o jeho propuštění a v řízení o některých otázkách obchodních společností, družstev a jiných právnických osob (§ 200e) je soud povinen provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány.

⁶⁰ DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 791

⁶¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007

⁶² DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9., s.792

4.3.3 Fikce uznání uplatněného nároku

Dle §114b odst. 2 o.s.ř. nově po novele č. 7/2009 Sb. je stanoveno, že v případě, že žalovaný bez vážného důvodu na usnesení nereaguje ani ve stanovené lhůtě, uznává tento nárok a o následku musí být předtím, dle § 153a odst. 3 o.s.ř., poučen. Důvodová zpráva k zák. č. 30/2000 Sb. uvádí, že se jedná o fikci a po marném uplynutí lhůty, která byla stanovena k vyjádření, může předseda senátu vydat rozsudek pro uznání. Novinkou ovšem je, že to neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby.

Znamená to další dopad na soudy a jejich pečlivost, neboť budou nuceny každý jednotlivý případ zkoumat mnohem pozorněji.

Soud by měl proto nejprve v rámci přípravy jednání zkoumat, zda jsou splněny podmínky pro vedení řízení a má-li žaloba potřebné náležitosti, pokud trpí vadami, tak je odstranit. To ovšem neznamená, že po dobu odstraňování vad nelze vydat usnesení o kvalifikované výzvě, je dokonce účelné, aby to soud konal paralelně. Pokud nedojde k opravení vad, soud usnesením rozhodne o zastavení řízení, tím účinky kvalifikované výzvy zanikají.⁶⁴

4.3.4 Doručování a lhůta k vyjádření

Usnesení, které obsahuje výzvu k vyjádření dle §114b o.s.ř., se doručuje pouze do vlastních rukou adresáta a náhradní doručení není možné. V případě doručování do datové schránky okamžik doručení nastává ve chvíli, kdy se oprávněná osoba přihlásí do datové schránky. Taktéž zde je náhradní doručení vyloučeno.⁶⁵ Osobě, která je zastoupena na základě plné moci se nedoručuje. Doručuje se pouze zástupci.⁶⁶

V §114b odst. 2 o.s.ř. je uvedeno, že lhůtu k podání vyjádření stanovuje předseda senátu, lhůta nesmí být kratší než 30 dnů. Pokud se jedná o platební rozkaz, lhůta k podání vyjádření se počítá od doby podání odporu.

63 KŘIVÁČKOVÁ, Jana a Klára HAMULÁKOVÁ. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010, **2010**(12), 441.

64 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s.50

65 Tamtéž s. 64

66 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 32 Odo 387/2004. Pokud má účastník řízení zástupce, doručují se písemnosti pouze zástupci. Oběma, tedy účastníkovi i zástupci se doručuje jen v okamžiku, kdy účastník v řízení má sám něco vykonat.

Lhůta k vyjádření má z teoretického hlediska povahu lhůty procesní.⁶⁷ Zákon zde stanovuje minimální délku lhůty. Zároveň je na uvážení předsedy senátu, zda lhůtu určí 30 dnů či delší. Promeškání této lhůty znamená velmi negativní následek (rozsudek pro uznání), proto je důležité určit, zda lze prodloužit či prominout zmeškání lhůty. Musí se tedy určit, zda jde o lhůtu zákonnou⁶⁸, soudcovskou či jinou.⁶⁹

Teorie ani judikatura ve svém názoru nejsou jednotné. A. Winterová řadí tento typ pod lhůty zákonné, ale to platí pouze podpůrně.⁷⁰

Ke stejnému názoru se přiklání svým rozhodnutím Nejvyšší soud, který deklaroval, že v případě vážného důvodu, jenž bránil včasnému vyjádření se žalovaného, by byla následkem fikce uznání nároku, ta ovšem nenastane a soud stanoví žalovanému lhůtu novou. Nepřichází zde možnost prodloužení lhůty, kterou nelze dovodit z §114b o.s.ř. ani ze závěrů odvolacího soudu.⁷¹ „*Jinak přistupuje k určení povahy lhůty Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí⁷², které považuje lhůtu za lhůtu soudcovskou. v případě, že by přišel návrh na prominutí zmeškání lhůty, doporučuje posuzovat dle obsahu jako návrh na prodloužení soudcovské lhůty.*“⁷³

Je nutné vyřešit otázku, zda je možné lhůtu k vyjádření soudem prodloužit či zda je potřebné stanovit lhůtu novou. Nutnost řešení této otázky je dána potřebou určit délku lhůty. Pokud by došlo k situaci, že prodloužení lhůty není možné, soud by musel žalovanému stanovit novou lhůtu k vyjádření se, která by opět musela mít délku minimálně 30 dnů. Oproti druhému řešení by to bylo nepraktické a zbytečně by řízení protahoval. Pokud by došlo k prodloužení, žalovaný by musel uvést vážné důvody, proč se ve lhůtě nevyjádřil. V případě, že soud tyto vážné důvody uzná, nenastane fikce uznání nároku. Velkou výhodou tohoto postupu je, že soud může zhodnotit, jak dlouho žalovanému bránily vážné důvody

67 Pozn. procesní lhůta je lhůta k učinění nějakého úkonu

68 Pozn. zákonnou lhůtu stanovuje přímo zákon např. lhůta pro odvolání. Nelze je změnit rozhodnutím soudu, ale je možné zmeškání zákonné procesní lhůty prominout. Soudcovské lhůty určuje soud. Také soud ji může dle okolností prodloužit, nelze ji tedy prominout.

69 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 65

70 WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN 978-80-7201-726-3., s. 207

71 Rozhodnutí Nejvyššího soudu zde dne 26. 7. 2006, sp. zn. 32 Odo1093/2004

72 Rozhodnutí Nejvyššího soudu zde dne 26. 3. 2009, sp. zn. Cdo 4272/2007

73 KRIVÁČKOVÁ, Jana a Klára HAMULÁKOVÁ. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010, **2010**(12), 441.

k vyjádření se a prodloužit lhůtu jen o tuto dobu. Tím zůstane žalovanému zachována minimální lhůta 30 dnů k vyjádření se.⁷⁴

K tomuto postupu se vyjádřil jak Ústavní tak Nejvyšší soud a neshledávají, že by takové jednání bylo v rozporu s právem na spravedlivý proces, který je zaručen čl. 36 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ústavní soud k tomu dále uvedl, že koncentrace řízení slouží k vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě, jako jednoho z prvků práva na spravedlivý proces.⁷⁵ I v novějších rozhodnutích, např. v usnesení Vrchního soudu v Praze⁷⁶, soud potvrzuje výše zmiňovaná rozhodnutí.

Můžeme se setkat se situací, kdy žalovaný bude mít závažný důvod, v jehož důsledku se nevyjádřil ve stanovené lhůtě, ale ani nebyl objektivně schopen toto učinit. Např. byl účastníkem dopravní nehody a měsíc byl hospitalizován v nemocnici v umělém spánku. Nemohl tedy soud upozornit, že má vážné důvody, pro které se nemůže vyjádřit a ani není schopen zmocnit jinou osobu, aby o tom soud informovala. Tuto možnost řeší výklad zákona tím, že v obdobném případě, jako je výše popsáný, soud žalovanému stanoví dodatečnou lhůtu pro vyjádření se či provede přípravu jiným postupem.⁷⁷

4.3.5 Obsah vyjádření žalovaného

Zákon v §114b odst. 1 o.s.ř. pouze uvádí, že vyjádření má být písemné a v případě, že žalovaný nárok, který je uplatňován v žalobě neuznává, má ve vyjádření vyličit rozhodné skutečnosti, na nichž staví svou obranu, k vyjádření má dále připojit listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označit důkazy, které mají sloužit k prokázání jím tvrzených skutečností.

Judikatura⁷⁸ zde dovozuje, že nebude rozhodnuto rozsudkem pro uznání v případě, že žalovaný uvede alespoň nějaké rozhodné skutečnosti, i když zcela nedostačující, které nejsou podpořeny důkazy. Bude tedy stačit, postaví-li žalovaný proti tvrzení žalobce alespoň takové skutečnosti, které, pokud se je podaří

74 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 66

75 Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 11. 2006, sp. zn. III. ÚS 91/2006 a rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004

76 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 5. 2014, sp. zn. 12 Cmo 102/2014 - 66

77 DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 794

78 Nález Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2006, sp. zn. IV. ÚS 544/05

prokázat, mohou vést k tomu, že žalovaný by mohl mít ve sporu alespoň částečný úspěch.⁷⁹

Dle názoru J. Křiváčkové a K. Hamulákové by ve vyjádření měly být takové skutečnosti, které podporují tvrzení žalovaného v takové míře, aby byl dán důvod alespoň částečně pochybovat o tvrzeních žalobce. V případě, kdy by stačovalo jen jakékoliv vyjádření, institut kvalifikované výzvy by zde byl zcela zbytečný a stačila by jen klasická výzva. Avšak nelze po žalovaném žádat, aby své tvrzení podložil důkazy v případě, že neguje tvrzení žalobce.⁸⁰ Je-li z jednání žalovaného patrné, že nesouhlasí s tvrzením žalobce, avšak nepodpoří to žádným důkazem, nelze vydat rozsudek pro uznání.⁸¹

4.4 Přípravné jednání dle §114c o.s.ř.

Souhrnná novela č. 7/2009 Sb. obsah ani účel přípravného jednání téměř nemění. Nicméně zásadní změny se týkají zejména dopadů nedostavení se k přípravnému jednání nebo nesplnění povinnosti, které byly účastníkům uloženy.⁸²

Je to důležitý institut, ke kterému se dostáváme vývojem přes tzv. soudní rok či přes obecně upravené přípravné jednání.⁸³

„Přípravné jednání podle §114c o.s.ř. spočívá v tom, že předseda senátu předvolá účastníky a jejich zástupce, aby společně připravili jednání.“ Toto jednání není jednáním ve smyslu §115a. o.s.ř., proto je neveřejné. Má dva účely: buď se řízení ukončí bez meritorního rozhodnutí (např. zpětvzetím žaloby či schválením smíru) nebo se připraví jednání, zejména tím, že dojde k určité redukci, jaké skutečnosti zůstávají sporné a jaké důkazy bude nutno při jednání provést. Účastníci musí do konce přípravného jednání doplnit svá tvrzení a návrhy důkazů. v případě, že to nestíhají, mohou požádat o dodatečnou lhůtu, která je maximálně 30denní.⁸⁴

79 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 73

80 Pozn. podle §114b odst. 1 o.s.ř. výslovně povinnost žalovanému neukládá, obsahuje jen spojení „případně označit důkazy“

81 KŘIVÁČKOVÁ, Jana a Klára HAMULÁKOVÁ. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010, **2010**(12), 441.

82 SKOPAL, Roman. Nové procesní instituty provedené novelou OSŘ - koncentrace řízení. *Juristick.cz* [online]. 2009 [cit. 2016-03-13].

83 Pozn. novela provedená zákonem č. 59/2005 Sb. zavedla do procesního předpisu jakéhosi předchůdce přípravného jednání, která byla ustanovena novelou č. 7/2009 Sb.

84 WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 9788075020765., s. 334

4.4.1 Podmínky nařízení přípravného jednání

Zákon stanovuje podmínky, kdy předseda senátu může nařídit přípravné jednání. To se nenařizuje tehdy, pokud soud může vydat rozhodnutí jen na podkladech listinných důkazů, které předložili účastníci a kteří se vzdali práva účasti na projednání věci, anebo jsou-li např. splněny podmínky pro vydání platebního rozkazu. Zde by bylo přípravné řízení nadbytečné a oponovalo by účelu urychlení řízení. Předseda senátu nařídí přípravné jednání, je-li nutné zjistit důležité skutečnosti pro vydání rozhodnutí soudem, pokud nedošlo k použití postupu dle §114a odst. 2 o.s.ř., závisí to pouze na uvážení soudu.

Pokud soud využil v rámci přípravy jednání institut kvalifikované výzvy, nelze použít přípravné jednání dle §114c o.s.ř.. Zde se pravděpodobně zákonodárce chtěl vyhnout průtahům v řízení.⁸⁵

4.4.2 Předvolání k přípravnému jednání

K přípravnému řízení jsou předvoláni předsedou soudu všichni účastníci a jejich zástupci. Již tedy nelze konat přípravné jednání pouze se žalovaným, jako tomu bylo v úpravě tzv. právního roku, který byl účinný do 30. 6. 2009.⁸⁶ Do účinnosti novely č. 7/2009 Sb. za nedostavení se na přípravné jednání nehrozila účastníkům žádná sankce (kromě povinnosti k náhradě nákladů řízení podle ust. §147 odst. 1 o.s.ř.). Právě novela č. 7/2009 Sb. zavedla nepříznivé důsledky pro toho účastníka, který se nedostaví na přípravné jednání, i když na něj byl předvolán. S tím je úzce spjata další novinka, kdy je stanoveno povinné doručení předvolání na přípravné jednání pouze do vlastních rukou. Je zde tedy znemožněno náhradní doručení, tzv. fikce doručení.⁸⁷

V §114c odst. 6 o.s.ř. je stanoven požadavek, kdy předvolání musí být doručeno řádně a včas, tedy nejméně 20 dnů předem. Toto ustanovení v sobě zahrnuje rovněž procesní důsledky, o kterých musí být účastník řádně poučen. v případě, že se účastník, který byl řádně a včas poučen, nedostaví na přípravné jednání, ani se včas z vážného důvodu neomluví, má se za to, že uznává nárok

85 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 80, 81

86 DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 802

87 SKOPAL, Roman. *Nové procesní instituty provedené novelou OSŘ - koncentrace řízení*. *Jurist*. [online]. 2009 [cit. 2016-03-13].

(s výjimkou věci, v nichž nelze uzavřít a schválit smír dle §99 odst. 1 a 2 o.s.ř. a věci uvedených v §120 odst. 2 o.s.ř.), který je proti němu uplatněn žalobou.

Velmi důležitou novotou je zavedení sankce i pro žalobce v §114c odst. 7 o.s.ř. Toto je odlišné od předchozí úpravy, protože dříve nebyl žalobce pro svou nečinnost nějak výrazněji postižen. Nyní je tedy možné sankcionovat žalobce za nedostavení se na přípravné jednání zastavením řízení a povinností dle §146 odst. 2 o.s.ř. nahradit náklady řízení. Stejně jako žalovaný i žalobce musí být o těchto následcích řádně a včas poučen.

Podotýkám, že následky nedostavení se nese jak žalovaný tak žalobce. Hamuláková K⁸⁸. uvádí, že dle zákonodárce nedostavení se žalobce (či jiného navrhovatele) je považováno za zpětvzetí žaloby, a vyvolává proto účinky se zpětvzetím žaloby spojené. Naopak jiný názor výslovně vyvrací použití fikce zpětvzetí žaloby následkem nedostavení se žalobce. „*Nedostaví-li se žalobce, ač řádně a včas předvolán, aniž se včas a z důležitého důvodu omluvil, soud řízení zastaví.*“⁸⁹

Myslím, že sankcionování žalobce, pokud se nedostaví řádně a včas k přípravnému jednání, ač ta sankce nemá tak závažné procesní důsledky jako v případě sankcionování žalovaného, je pokrokem k větší rovnosti účastníků řízení. Avšak absolutní rovnosti, již ze samotné povahy sporného řízení, dosáhnout nelze.

K tomuto mě zaujal i názor R. Skopala⁹⁰, který se zamýšlí nad tím, zda by nebylo lepší sankcionovat žalovaného za nedostavení se k přípravnému jednání, vydáním rozsudku pro zmeškání podle §153b o.s.ř. Žalovaný by dostal „druhou šanci“, přičemž by měl možnost se dodatečně omluvit, následkem toho by mohlo dojít ke zrušení rozsudku pro zmeškání. I s tímto pohledem bych se ztotožnila, myslím totiž, že by to vedlo ještě k větší rovnosti účastníků, než kterou zákonodárce zavedl pomocí §114c odst. 6 a 7 o.s.ř.

V případě, že by nastala situace, kdy se nedostaví ani jeden, tedy žalobce ani žalovaný, soud výslovně neřeší. „*Pokud budeme vycházet z konstrukce, že zastavení řízení v případě nedostavení se žalobce je důsledkem fikce zpětvzetí žaloby, bude soud muset i za takové situace zastavit řízení pro jeho bez-*

88 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s.91

89 DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 806

90 SKOPAL, Roman. *Nové procesní instituty provedené novelou OSŘ - koncentrace řízení*. *Jurist*. [online]. 2009 [cit. 2016-03-13].

*předmětnost.*⁹¹ Naopak Winterová A. zastává názor, že v tomto případě se následky §114c odst. 6 a 7 o.s.ř. navzájem „vyruší“, z toho vyplývá, že nemůžeme řízení zastavit ani vydat rozsudek pro uznání. Soud je potom povinen jednání připravit jinak či jednání nařídit.⁹²

4.4.3 Obsah a průběh přípravného jednání

Obsah a průběh přípravného jednání je stanoven zejména v §114c odst. 3 o.s.ř., kde je upravena činnost předsedy senátu a účastníků. Předseda senátu, v součinnosti s účastníky řízení, zkoumá podmínky řízení, a pokud nejsou dány všechny podmínky, tak se snaží zajistit odstranění nedostatků. Dále vyzve účastníky, aby doplnili svá tvrzení a důkazy. Dalším je pokus o smír, případně předseda senátu uloží účastníkům řízení další procesní povinnosti. Toto vymezení úkonů je pouze demonstrativní.

Průběh přípravného jednání nemá být (až na výjimky) využíván k tomu, že si soud bude s účastníky objasňovat, zda jsou splněny podmínky řízení, to má být vyřešeno již před konáním přípravného řízení, či odstraňování nedostatků v povinnosti tvrzení, k čemuž má sloužit na straně žalobce písemná výzva dle §43 odst.1 o.s.ř. a na straně žalovaného dle §114b odst. 1 o.s.ř.⁹³ Hamuláková K. k tomu uvádí, že *„podmínky řízení jsou takovými podmínkami, bez nichž nemůže být rozhodnuto v meritu věci. Soud má vzhledem k jejich významu povinnost přihlížet k nim v rámci celého průběhu řízení.“*⁹⁴ Hamuláková zde podle mého názoru zmírňuje striktní postoj J. Jirsy. Navíc jen v přípravném řízení se zkoumá místní příslušnost. Taktéž nezastávám striktní postoj ohledně minimálního věnování pozornosti podmínkám řízení v přípravném jednání.

4.4.4 Objasnění podmínek řízení

K objasnění podmínek má soud více možností. Může použít například písemnou výzvu dle §114a odst. 2. o.s.ř. či přípravného jednání dle §114c o.s.ř.

91 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení.* Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s.92

92 WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání v civilním soudním řízení. *Právní fórum.* 2009, **2009**(6).

93 JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy.* 2009, **2009**(6), 198.

94 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení.* Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 84

V přípravném jednání se objasňují podmínky, o nichž je určitá pochybnost a závěr o tom, zda splněny jsou či nikoliv nelze dovodit jen ze spisu. Pokud je ovšem nedostatek určité podmínky očividný, již při nebo po zahájení řízení, nemělo by se čekat s úkony, kterými se bude nedostatek odstraňovat, až na přípravné jednání. To platí např. o výběru soudního poplatku.⁹⁵

4.4.5 Koncentrace řízení, dostatečná lhůta ke splnění povinností důkazní a tvrzení

Na rozdíl od znění §114c o.s.ř. ve světle novely č. 30/2000 Sb., nyní zapracoval zákonodárce do přípravného jednání koncentraci řízení, kdy účastníci mají povinnost splnit všechny své procesní povinnosti do skončení přípravného jednání.⁹⁶

Při skončení přípravného jednání tak zásadně nastává koncentrace řízení. o této skutečnosti je soud povinen účastníky poučit již v usnesení o nařízení přípravného jednání. Podruhé soud poučuje účastníky o této skutečnosti před skončením přípravného jednání.

Soud může na žádost účastníka poskytnout dodatečnou lhůtu ke splnění povinností tvrzení a důkazní či jiných procesních povinností. Dodatečná lhůta nesmí být delší než 30 dnů.⁹⁷ Soud dodatečnou lhůtu poskytne pouze ze závažného důvodu. Důvod musí být dán v souvislosti s cílem přípravného jednání, tedy s vymezením okruhu sporných skutečností a důkazních prostředků. Ačkoliv se účastník na přípravné jednání řádně připravil, může během jednání nastat situace, kdy účastník není schopen dostát svým procesním povinnostem, protože nové skutečnosti nemohl při přípravě na jednání předpokládat. Vyvstává zde nutnost poskytnout účastníkovi možnost reagovat na skutečnosti uváděné protistranou. Pokud soud poskytne dodatečnou lhůtu, kterou navrhl jeden z účastníků, vztahuje se na všechny účastníky v rámci přípravného řízení.⁹⁸

Z §114c odst. 4 o.s.ř. dále vyplývá, že se dodatečná lhůta tedy bude týkat všech účastníků řízení a také všech procesních povinností účastníků, které jim

95 DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 802

96 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 85

97 Jinak je tomu v případě koncentrace řízení dle §118b o.s.ř., zde žádost účastníka o dodatečnou lhůtu není potřebná a zákon ani nestanovuje její maximální délku

98 DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9., s. 804

byly uloženy v rámci přípravného jednání. Tedy nejen povinností, které znamenají doplnění potřebných tvrzení o rozhodných skutečnostech a návrhy na provedení důkazů k jejich prokázání. Podle Hamulákové K. by se měla dodatečná lhůta dotýkat pouze těchto povinností. Zákonné ustanovení by mělo být zpřesněno a zahrnovat pouze tvrzení rozhodných skutečností a navrhování důkazů k jejich prokázání.⁹⁹

Zákon výslovně zakotvuje v §114c odst. 5 o.s.ř. zvláštní poučovací povinnost soudu, kdy předseda senátu má poučit účastníky řízení o koncentraci řízení před skončením přípravného jednání. Ještě předtím byl účastník soudem poučen v usnesení o nařízení přípravného jednání.

Koncentrace řízení dle §114c o.s.ř. se neuplatní v případech vymezených v §120 odst. 2 o.s.ř. (např. řízení o povolení manželství, v řízení o určení a popření otcovství či v řízení o osvojení. Tedy řízení, kde se uplatňuje zásada vyšetřovací, neuplatní se zde břemeno tvrzení a důkazní, které nesou účastníci. Neuplatní se zde žádná koncentrace řízení dle o.s.ř.), ale to nevylučuje, že by předseda senátu nesměl nařídit přípravné jednání v těchto řízeních. Nesmí pouze nastat negativní následky v důsledku nesplnění procesních povinností.

Vyvstává otázka, kterou zákon neřeší, a to jsou případy, kdy jde o skutkově složitou věc a soud ji nestihne s účastníky řízení probrat v přípravném jednání. Proto je ani nepoučí o svém předběžném skutkovém a právním pohledu na projednávanou věc dle §118a odst. 1 až 3 o.s.ř. Je tedy nutné si položit otázku, zda je možné řízení zkoncentrovat dodatečně? Až poté, co bude soud moci naplnit svou poučovací povinnost?¹⁰⁰

Ano, jelikož cílem nové úpravy koncentrace řízení je řízení co nejrychleji zkoncentrovat. „Tedy zkoncentrovat jej při nejbližší možné a vhodné příležitosti, nejdříve však v souvislosti se skončením prvního nebo přípravného řízení. Jestliže tato příležitost nastane s ohledem na zvláštní okolnosti případu až později, je třeba ji využít. Proto je namístě ustanovení §118b o.s.ř. a §114c o.s.ř. vykládat tak, že k nastolení skutkového a důkazního „stop stavu“ může dojít i při některém z následujících jednání. Jinak by totiž ke zkoncentrování sporu došlo až

99 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 86

100 Dnes je to již řešeno v §118b odst. 1 o.s.ř. poslední větou

*k okamžiku vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně (§119a odst. 1 o.s.ř.), což je příliš pozdě.*¹⁰¹

Dalšími způsoby, jak vyřešit situaci, kdy soud v jednáních dle §114c o.s.ř. či §118b o.s.ř. nestačí ujasnit s účastníky řízení všechna potřebná hmotněprávní fakta, která jsou pro vydání rozhodnutí podstatná.

JUDr. Jaromír Jirsa doporučuje řízení přerušit a řízení zkoncentrovat, až soud bude mít jasno.

JUDr. Bureš a JUDr. Drápal se domnívají, že by měl přípravné řízení rozdělit do více termínů, aby zde byl větší časový prostor.¹⁰²

Mgr. Buček¹⁰³ používá ve své praxi metodu, kdy nařídí jednání ve věci, účastníci v obavě zkoncentrování řízení většinou žádají o lhůtu na doplnění svých skutkových tvrzení a důkazů. Soudce jim lhůtu na doplnění povolí a nařídí na konec této lhůty, kterou účastníkům poskytne, další jednání, kdy již bude věc zkoncentrována.

O této metodě jsem se jinde nedočetla, ale považuji ji za přínosnou. Pokud soud návrh na dodatečnou lhůtu schválí¹⁰⁴, jednání bude nařízeno na konci této lhůty a nedojde k dalším průtahům v řízení.

JUDr. Svoboda se neztotožňuje s žádným z těchto názorů. Navrhuje, aby soudce nařídil přípravné jednání na jeden den s tím, že si vymezí dostatek času, aby mohl s účastníky projednat spornou záležitost. Pokud soud k okamžiku skončení přípravného jednání nebude mít zcela kompletní přehled o projednávané věci, seznámí účastníky se svým pohledem na skutečnosti, které byly během tohoto jednání pobrány. Skutečnosti, které zůstaly sporné, zkoncentrovány nebudou.¹⁰⁵

101 SVOBODA, Karel. *Nové instituty českého civilního procesu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-722-3. , s.64

102 SVOBODA, Karel. Pár poznámek k novému režimu koncentrace civilního sporu. *Bulletin advokacie*. 2009, **2009**(11), 38.

103 U pana Mgr. Bučka jsem absolvovala praxi na okresním soudu Plzeň – město a dále jsem s panem magistrem konzultovala mou diplomovou práci.

104 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010, kde sou výslovně uvedl, že z důležitých důvodů soud může na žádost účastníka poskytnout lhůtu k doplnění tvrzení.

105 SVOBODA, Karel. Pár poznámek k novému režimu koncentrace civilního sporu. *Bulletin advokacie*. 2009, **2009**(11), 38.

4.5 Koncentrace řízení dle §118b o.s.ř.

Koncentrace řízení byla velmi probíranou změnou, kterou přinesla novela č. 7/2009 Sb. Byla v ní nově upravena koncentrace řízení, která nastává ve sporném řízení ze zákona, až na výjimky uvedené v §120 odst. 2 o.s.ř., tedy věci, které se projednávají podle pravidel nesporného řízení. Novelou byla zrušena koncentrace soudcovská, která byla zavedena novelou č. 30/2000 Sb. Ta předpokládala koncentraci ve věci, až okamžikem vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně. Soud měl možnost zkoncentrovat řízení i dříve v případě, že žalovaný řízení protahoval.

JUDr. Svoboda zrušení soudcovské koncentrace připisuje fenoménu již od roku 1989, který se vyznačuje tím, že český zákonodárce soudcům nedůvěřuje do té míry, aby jim svěřil možnost zkoncentrovat řízení v té chvíli, kdy z vlastního uvážení dojdou k závěru, že nastala správná chvíle pro koncentraci řízení.¹⁰⁶

Naopak z důvodové zprávy k návrhu zákona č. 7/2009 Sb. vyplývá, že soudcovská koncentrace, tedy koncentrace na návrh účastníka, nebyla v praxi příliš využívána a tento institut nenalezl širokého uplatnění.

JUDr. Bureš i JUDr. Drápal se přiklánějí ke stanovisku JUDr. Svobody s tím, že v případě úpravy účinné do 30. června 2009, byl nástroj v rukou účastníků, který v případě, že protistrana protahovala řízení například nečinností, mohli z vlastní vůle soudu navrhnout.¹⁰⁷

4.5.1 Univerzalita koncentrace řízení

Z definice koncentrace řízení dle §118b odst. 1 o.s.ř. vyplývá, že zákon stanovuje pro účastníky předem vymezený časový prostor, kdy mohou splnit povinnost důkazní a povinnost tvrzení o skutečnostech významných pro věc. Z toho plyne, že účastníci nemají možnost tyto povinnosti splnit kdykoliv za řízení v prvním stupni. K později uvedeným skutečnostem a důkazům smí soud přihlížet, jen pokud jde o skutečnosti či důkazy, jimiž se má zpochybnit hodnověrnost předložených důkazních prostředků, které nastaly po přípravném jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést.

106 SVOBODA, Karel. *Nové instituty českého civilního procesu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-722-3., s. 161

107 DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9.

Institut koncentrace řízení je univerzální ve všech stránkách, vztahuje se na všechny případy sporné agendy, na základ nároku i na jeho výši. Pouze případy uvedené v §120 odst. 2 o.s.ř. jsou zákonem vyňaty z působnosti koncentrace řízení. Z toho vyplývá, že koncentrace řízení se vztahuje například i na spory o náhradu škody na zdraví.¹⁰⁸ Dále se vztahuje i na jiná odvětví práva, která jen okrajově zmíním.

Prosazuje se i v odvětvích práva, kde s jejím použitím „*tradiční česká procesualistika nepočítá*.“¹⁰⁹ Koncentrace řízení se uplatňuje i v oblastech přestupkového či správně-deliktního řízení. Správní řád¹¹⁰ přikazuje, aby účastníci řízení všechny skutečnosti a důkazy uvedli už v řízení před prvostupňovými orgány. České předpisy ale všechna řízení, kde se projednávají delikty, považují za jednotné a tudíž vyloučené z koncentrace, i přes výše citované zakotvení v zákoně.¹¹¹

Své stanovisko dovozují názorem Evropského soudu pro lidská práva, který deklaruje, má-li pokuta uložená správním orgánem charakter, jímž se obvykle vyznačují trestní sankce, je nutné na řízení o ní použít článek 6 odst. 1 Evropské úmluvy.¹¹² Proto úsilí zákonodárců k co nejrozsáhlejšímu prosazení prvků koncentrace řízení, a to nejenom v rámci civilních sporů, ale i ve správním soudnictví, se setkává s velkým odporem ze strany soudů. Soudy v tomto důsledku judikují v neshodě s doslovným zněním právního předpisu.¹¹³

108 BUREŠ, Jaroslav. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie*. 2009, **2009**(12), 27.

109 SVOBODA, Karel. *Nové instituty českého civilního procesu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-722-3., s. 161

110 Podle §82 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb.

111 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11.2010, sp. zn. 8 As 14/2010

112 Viz např. rozsudek Evropského soudu ze dne 2. 9. 1998 ve věci Lauko vs. Slovensko

113 SVOBODA, Karel. *Nové instituty českého civilního procesu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-722-3., s. 162

4.5.2 Výjimky z univerzální koncentrace řízení

4.5.2.1 Na straně soudu

Ke zkoncentrování řízení nedochází v případě, kdy soud účastníka nepoučí o skutečnosti, že má nastat zákonná koncentrace řízení. V tom důsledku nebude mít účastník možnost dále uvádět nové skutečnosti a důkazy.¹¹⁴

Dle judikatury¹¹⁵ vyplývá, že koncentrace řízení nenastane i v důsledku toho, že soud by měl straně, které hrozí prohra ve sporu, představit konkrétní důvody, které by mohly znamenat neúspěch ve věci a dát jí prostor, aby mohla náležitě reagovat. Tou reakcí je myšleno navrhnout nové skutečnosti a důkazy (dle §118a odst. 1 až 3 o.s.ř.). Avšak ani v tomto případě se česká soudní praxe nesjednocuje pod jedním názorem, zda účastníci mají být ze strany soudu poučeni o hmotném právu. Nejvyšší soud¹¹⁶ deklaruje, že z §118a odst. 1 až 3 o.s.ř. není možné dovodit poučovací povinnost, která by směřovala k hmotnému právu. Naopak Ústavní soud¹¹⁷ dává přednost zásadě předvídatelnosti soudního rozhodnutí.¹¹⁸

4.5.2.2 Na straně účastníků

V§118b o.s.ř. jsou ustanoveny výjimky, které jsou stejné pro obě zákonné koncentrace, tedy dle §114c o.s.ř. a §118b o.s.ř. Pokud účastníci vyhoví zákonným podmínkám, mohou uvést rozhodné skutečnosti a označit důkazy i po proběhnutí prvního jednání ve věci. Nejpozději lze tyto skutečnosti uvést do vyhlášení rozhodnutí. K později uvedeným skutečnostem a důkazům smí soud přihlídnout jen za podmínek uvedených v §205a o.s.ř. To neplatí pro řízení uvedená v §120 odst. 2 o.s.ř.¹¹⁹

Jde-li o skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, je tedy první výjimka. V civilním řízení platí zásada volného hodnocení důkazů soudem. Důkazy se hodnotí z hlediska

114 *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0., s. 423

115 Nález Ústavního soudu ČR ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. IV. ÚS 1431/2009

116 Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 10. 2006, sp. zn. 33 Odo 1405/2004

117 Viz nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 329/2004

118 *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0., s. 163

119 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 98

závažnosti, zákonnosti či pravdivosti. Zákonem definovaný pojem věrohodnosti důkazního prostředku český právní řád nezná. Tento pojem proto musí vyložit judikatura¹²⁰. Nejčastěji se vykládá pouze v souvislosti s jedním důkazním prostředkem, a to výslechem svědka.¹²¹

Jedná se o takové situace, kdy účastník přednese skutečnosti či důkazy, které samy o sobě či ve spojení s již přednesenými důkazy nebo skutečnostmi, mohou mít význam při hodnocení soudu v případě již provedeného důkazu z pohledu na jeho věrohodnost. Jedná se například o důkaz toho, že určitý svědek vypovídal pod nátlakem pohružky.

O tom, jaký onen důkaz má být, se Nejvyšší a Ústavní soud nemohou shodnout. Nejvyšší soud¹²² rozhodl o tom, že novým důkazem může být jen ten, kterým má být zpochybněna věrohodnost již provedených důkazů. Naopak Ústavní soud zastává názor, „*důkazem zpochybňujícím jiný důkaz je i důkazní prostředek, který vede k závěru, že skutek se odehrál jiným konkrétním způsobem, než bylo dosud zjištěno.*“¹²³

Druhou výjimkou jsou skutečnosti nebo důkazy, které nastaly po přípravném jednání. Tyto skutečnosti tedy nastaly až po přípravném jednání, může na ně být brán zřetel, než je vydáno rozhodnutí prvostupňového soudu. Pokud se ovšem nekonalo přípravné řízení a nové skutečnosti či důkazy nastaly až po skončení prvního jednání či po lhůtě, která byla poskytnuta k doplnění tvrzení účastníkům, lze tento případ vyřešit dvěma způsoby. Buď lze tedy použít výše zmiňovanou výjimku, nebo tento případ zařadit pod jinou výjimku, a to možnost uplatnění nových skutečností a důkazů, které účastník nemohl bez své viny včas uvést. Těmito důkazy a skutečnostmi jsou myšleny ty, které když se vedlo původní řízení, objektivně existovaly, ale účastník je nemohl předvést a nebylo to jím zaviněno, že je nemohl použít.¹²⁴

Pokud účastník do zkoncentrování řízení věděl o nějaké skutečnosti, ale v té době ji nemohl dokázat, měl tuto skutečnost ve svůj prospěch tvrdit. Zde tedy

120 Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 1. 2007, sp. zn. 33 Odo 579/2005

121 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 98

122 Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 818/2003

123 *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0., s. 424

124 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 102, 103

předchází břemeno tvrzení břemeno důkazní. V případě, že účastník tuto skutečnost zamlčel, nemohou být tato tvrzení po zkoncentrování řízení použita.

V aplikační praxi mnohdy nastává situace, že účastníci sdělují důležité tvrzení či důkazy až co nejkratší možný čas před koncentrací řízení. Druhá strana by zde byla v nevýhodě, protože by neměla dostatečný čas na reakci. Soud by proto tuto nerovnost měl protistraně vykompenzovat například tím, že jí dá dostatečnou lhůtu na vyjádření a popřípadě označení dalších důkazů.¹²⁵

4.5.3 Koncentrace řízení v souvislosti s poučovací povinností

O koncentraci řízení dle §118b o.s.ř. nemusí být účastník poučen, toto vyplývá ze zákona, kde to není výslovně dáno, na rozdíl od přípravného jednání dle §114c o.s.ř., kdy dle §114c odst. 5 o.s.ř. ke koncentraci nedojde, pokud účastník nebyl řádně poučen před skončením přípravného jednání. Zákon toto sice výslovně neupravuje, ale vyjádřil se k tomu Nejvyšší soud¹²⁶, který judikoval, že poučení o koncentraci řízení dle §118b odst. 1,2 o.s.ř. se musí dostat účastníkům vždy jak předem (v předvolání k přípravnému jednání či k jednání), tak také při samotném úkonu soudu (ať se jedná o přípravní jednání či jednání ve věci), jehož skončením nastane koncentrace řízení.

Pokud není poskytnuto poučení, znamená to, že účinky koncentrace nena- stávají. Toto je důsledkem koncentrace řízení v přípravném jednání, tak by to mělo platit i v případě koncentrace vztahující se ke skončení prvního jednání.¹²⁷

I když by to takto být mělo, soud to, co výslovně zákonem upraveno není, řeší výkladem. Např. někteří soudci předpokládají, že dokud soud neprovede dokazování a nepoučí účastníky, ke koncentraci nedojde. To znamená, že o koncentraci řízení rozhodne sám soudce tím, že vyhlásí konec prvního jednání. Toto sice nedopovídá tuzemské literatuře, ale koresponduje to s doporučeními Rady Evropy. Pokud soudci tento náhled převezmou (jako ho dle mého názoru již mnoho převzalo), dojde k posílení arbitrárního pořádku v českém procesním

125 *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0., s. 425

126 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010

127 HROMADA, Miroslav. *Poučovací povinnost v civilním procesu*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-463-6., s. 59

řízení.¹²⁸ Soudce si totiž sám rozhodne, kdy bude jednání skončeno, s čímž souvisí, že de facto rozhodne, kdy bude řízení zkoncentrováno¹²⁹

J. Jirsa se k tomu vyjadřoval, že někdy může koncentrace řízení nastat i bez výslovného poučení stran soudem, pokud bude zřejmé, že je správná chvíle na koncentraci řízení a přinášení dalších novot by znamenalo porušení zásady rovnosti stran a legitimního očekávání účastníka, v jehož neprospěch by byla druhé straně dána možnost novoty do řízení nadále přinášet. To je velmi často spojeno s odročením jednání, nedůvodným oddalováním konečného rozhodnutí apod.¹³⁰

Podle mého názoru, se tímto soudní praxe snaží přiblížit k soudcovské koncentraci řízení, protože o koncentraci řízení a celém vývoji rozhoduje soudce, to souvisí i s poučením o hmotném právu, které judikoval Ústavní soud. Domnívám se, že například v Německu obojí funguje lépe než za současné úpravy u nás.

4.5.3.1 Poučení o povinnostech tvrzení a důkazní podle §118a odst. 1, 3 o.s.ř.

Tato úprava dle §118a odst. 1 a 3 o.s.ř. je výsledkem požadavku na předvídatelnost soudního rozhodnutí. Dříve soud nemusel účastníky řízení informovat, jaké skutečnosti považuje soud za důležité a jaké nikoliv. Účastníci potom mohli být překvapeni rozhodnutím pro ně záporným, když jim bylo řečeno, že neunesli důkazní břemeno. Dle nynější právní úpravy má postup soudu vypadat tak, že soud nejprve ve spolupráci s účastníky vymezí, které rozhodné skutečnosti jsou sporné a které nikoliv. Dále stanoví, co je potřeba doplnit a co chybí. Z §118a odst. 1 a 3 o.s.ř. můžeme dovodit, že v průběhu řízení má být poskytnuto poučení v případě, že účastník neuvedl všechny rozhodné skutečnosti buď vůbec či neúplně. Z toho lze dovodit, dospěl-li soud k závěru o skutkovém stavu, ač může být odlišný, v tom případě soud nesmí žalobce poučit, že by mohl uplatňovat jiný nárok než ten, který je uveden v žalobě.¹³¹

128 SVOBODA, Karel. *Chceme legální nebo arbitrární pořádek?*. 10n. 1., 2010(10), 353. ISSN Soudní rozhledy.

129 Viz podkapitola Koncentrace řízení, dodatečná lhůta ke splnění povinnosti důkazní a tvrzení
130 JIRSA, Jaromír. Zamyšlení nad zákonnou koncentrací - aneb není-li koncentrace v mysli, je v zákonu k ničemu. *Právní prostor* [online]. 2014 [cit. 2016-03-14].

131 HROMADA, Miroslav. *Poučovací povinnost v civilním procesu*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-463-6., s. 60, 61

R. Zahradníková dovozuje, že ač poučovací povinnost není primární snahou pro novelizace, je důležitým institutem zejména jako nástroj, který má vyvažovat to, že se zpřísňují pravidla pro účastníky řízení. Slouží tedy zejména k tomu, aby se účastník řízení mohl ve složitém procesu lépe orientovat, i když se zdálo, že s uplatňováním zásady kontradiktornosti bude spíše její důležitost klesat. Problémem je i skutečnost, že je poučovací povinnost často vykládána příliš formalisticky.¹³²

4.6 Koncentrace řízení podle §119a o.s.ř.

Tzv. velká novela občanského soudního řádu přinesla mimo jiné i princip neúplné apelace v odvolacím řízení. Do té doby se zde uplatňoval princip tzv. úplné apelace, který spočíval v tom, že bylo možné, aby účastníci navrhovali nové skutečnosti i důkazy v odvolacím řízení. To ovšem celý proces hodně protahovalo. Kladné to mohlo být pro účastníky, zejména odvolatele. Od 1. 1. 2001 se stala účinnou novela č. 30/2000 Sb., která nahradila princip úplné apelace principem neúplné apelace v odvolacím řízení. Tím se změnilo, že ve smyslu §205a o.s.ř. nemohou být v odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé důvodem pro odvolání skutečnosti či důkazy, které nebyly uplatněny v řízení před soudem prvního stupně.¹³³

Ve sporném řízení je prvostupňový soud tzv. skutkovou instancí, z toho vyplývá, že před soudem prvního stupně mají být během jediného jednání provedeny veškeré důkazy účastníků, které jsou důležité pro prokázání sporných skutečností. Zákon přikazuje účastníkovi přednést všechny právně významné skutečnosti před soudem prvního stupně a zároveň označit důkazy, které směřují k prokázání tvrzených skutečností.¹³⁴

Urychlení řízení v podobě §119a o.s.ř. bylo důležité zejména z důvodu, že tento institut měl velmi širokou působnost. Avšak po novele č. 7/2009 Sb. neměla tato forma koncentrace řízení tak velký význam jako do 30. 6. 2009. Před novelou to byla jakási poslední možnost účastníků na splnění povinnosti tvrzení a důkazní, pokud zde nebyla provedena koncentrace řízení ve smyslu §118b o.s.ř. a §175

132 ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Prvky moderního kontinentálního civilního procesu potřebné pro zefektivnění poskytování soudní ochrany. *Jurisprudence* [online]. 2014(2) [cit. 2016-03-16].

133 DERKA, Ladislav. Poznámka k neúplné apelaci podle občanského soudního řádu po 1. 1. 2001. *Právní rozhledy*. 2002, 2002(7), 330.

134 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 1059/2005

odst. 4 o. s. ř. Souhrnná novela přinesla tzv. univerzalitu koncentrace řízení, a tak použití poučení dle §119a o.s.ř. mohlo být uplatněno pouze v případě, že řízení doposud nebylo zkoncentrováno z toho důvodu, že soud poskytl špatné poučení v přípravném jednání nebo pokud se jedná o některou z výjimek z koncentrace řízení či jestli soud poskytl chybné poučení v přípravném jednání dle §118a odst. 1 a 3 o.s.ř. a svůj omyl chce opravit poučením dle §119a o.s.ř.¹³⁵

K poučovací povinnosti se vyjadřuje i judikatura Ústavního soudu¹³⁶, který v několika rozhodnutích dovozuje pro rozhodování v tzv. bagatelních věcech. „*že soud by měl vést řízení takovým způsobem, aby účastníci nebyli překvapeni hodnocením provedených důkazů a nebyli až v době vyhlášení rozsudku postaveni před situací, v níž již není možné nabídnout soud další důkazy, které by byly s to názor soudu o skutkovém základu spolehlivě změnit. Soud nemá nabízet účastníkům řízení provedení konkrétních důkazů, kterými by podpořili svá tvrzení, ale má je vhodnou formou informovat, a to nejpozději při poučení podle §119a o.s.ř.*“ Podle Ústavního soudu tím, že účastníci budou takto informováni, dojde k utvoření „adekvátního procesního prostoru“ pro strany sporu k tomu, aby byly schopny zareagovat dalšími návrhy v souvislosti s hodnocením věci soudem.¹³⁷

Poučovací povinnost dle §119a o.s.ř. ukládá předsedovi senátu, že musí poučit přítomné účastníky před koncem jednání. To znamená, že v řízení bylo ukončeno dokazování a byly předneseny závěrečné řeči. Jak je již z první věty patrné, poučovací povinnost je jen vůči přítomným účastníkům či jejich zástupcům, soud není povinen poučovat nepřítomné účastníky. Nepoučený účastník nemá možnost v odvolacím řízení předkládat nové skutečnosti a důkazy podle §205a odst. 1 písm. e) o.s.ř. Poučení se rovněž neposkytne, pokud soud rozhodoval bez nařízeného jednání ve věci.¹³⁸

Nejvyšší soud rozdíl poučovací povinnosti dle §119a o.s.ř. a §118a odst. 1, 3 o.s.ř. judikoval ve svém rozsudku¹³⁹, takže poučovací povinnost dle §119a o.s.ř.

135 *Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0., s. 856

136 Viz náleží Ústavního soudu ČR ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. I. Ús 3 141/08 nebo náleží Ústavního soudu ČR ze dne 3. 2. 2016, sp. zn. 3589/15, který poukazuje na extrémní pochybení obecných soudů, v jejichž důsledku by byly dotčeny základní principy na nichž je založen spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

137 HROMADA, Miroslav. *Poučovací povinnost v civilním procesu*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-463-6., s. 70, 71

138 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 118

139 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2732/2009

lze aplikovat v řízení před soudy prvního stupně nikoliv v odvolacím řízení, naopak poučovací povinnost dle §118a odst. 1, 3 o.s.ř. se použije v případě řízení před odvolacím soudem.

4.6.1 Výjimky z neúplné apelace

Výjimky z neúplné apelace jsou upraveny §205a odst. 2 písm. a) až e) o.s.ř. První výjimkou je, pokud jde o nové skutečnosti a důkazy, které se vztahují k procesním otázkám. Procesní podmínky by měl soud zkoumat po celou dobu řízení z úřední povinnosti, tudíž by i účastníci měli mít celou dobu možnost je uplatnit.

Další výjimka se užije, jde-li o nová tvrzení, svědčící o vadách řízení, které by mohly znamenat nesprávné rozhodnutí ve věci. Toto může nastat ve dvou případech. Pokud soud nebral v potaz skutečnosti či naopak bral ohled pozdě navrhané skutečnosti.

V bodě c) je možné uvést nové skutečnosti jen ty, které reagují na provedené důkazní prostředky, kterými je to napadené rozhodnutí odůvodněno.

V následujícím písmenu se jedná o případ, kdy odvolatel nebyl řádně poučen dle §119a odst. 1 o.s.ř. To nastane v případě, že účastníci nebyli soudem řádně poučeni, či poučení nebylo úplné. Nevztahuje se na případy, kdy účastník nebyl posledního jednání v řízení před prvním stupněm přítomen.

Poslední výjimka se týká nových skutečností, které nastaly po vyhlášení rozsudku soudem prvního stupně. Odvolatel má povinnost tvrzení i povinnost důkazní.¹⁴⁰

Novela č. 30/2000 Sb. zavedla princip neúplné apelace v odvolacím řízení, avšak tento princip není bezvýhradní. Dřívější systém úplné apelace zůstal v některých případech zachován. Bylo tomu tak při odvolání proti rozhodnutí v řízeních dle §120 odst. 2 o.s.ř., rozhodnutím v řízeních o výkon rozhodnutí dle §254 odst. 5, 6 o.s.ř., odvolání proti rozsudku pro uznání a zmeškání a usnesením procesní povahy, tedy ta rozhodnutí, jimiž se nerozhoduje ve věci samé.¹⁴¹

140 WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin advokacie*. 2001, 4(2001), 8.

141 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 121

4.7 Nynější právní úprava

Za nynější právní úpravu týkající se koncentrace řízení v civilním procesu považují novelu č. 404/2012 Sb., která je účinná od 1. 1. 2013.

Významná změna se týká rozšíření §118b odst.1 o.s.ř., kdy dosud výjimkou z koncentrace řízení byly později uvedené skutečnosti a důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazů, a které nastaly po přípravném jednání. Touto novelizací byla výjimka z koncentrace řízení doplněna o dodatek „ *a nebylo-li provedeno, po prvním jednání*“, čímž se odstranil rozdíl mezi účastníky řízení, ve kterém bylo provedeno přípravné jednání a účastníky řízení, kdy přípravné jednání provedeno nebylo.

Další změna se týkala §120 o.s.ř. Čtvrtý odstavec úplně nahradil odstavec třetí. Dále se změnilo znění §120 odst. 2 o.s.ř., nyní soud může provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, jsou-li potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny.

Tato novela dále v §114b, §114c, §118b, §119a a §205a o.s.ř. vymazala odkaz na ustanovení §120 odst. 2 o.s.ř. To znamená, že všechny uvedené instituty se mají aplikovat na řízení dle občanského soudního řádu bez výjimek. Z uvedeného vyplývá, že došlo ke generálnímu uplatnění koncentrace řízení a neúplné apelace při odvolání ve sporném řízení.¹⁴²

Na závěr této kapitoly bych se chtěla ještě zmínit, že plénum Ústavního soudu bude rozhodovat o návrhu na zrušení ustanovení §114b odst. 5 o.s.ř. a ustanovení §153a odst. 3 o.s.ř.

Ústavní soud¹⁴³ uvedl, že „*ustanovení §114b odst. 5 a §153a odst. 3 o.s.ř. jsou v rozporu s ústavním pořádkem, neboť nezaručují účastníkům řízení svobodu vůle podle čl. 2 odst. 3 Listiny a čl. 2 odst. 4 Ústavy, ani spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.*“ Uznání nároku v civilním řízení je procesní dispoziční úkon účastníků. Má záviset pouze na svobodné vůli žalovaného, zda nárok uzná či nikoliv. V případě postupu podle §114b odst. 5

142 KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Proměny ve zjišťování skutkového stavu v nově účinné a chystané právní úpravě občanského soudního řádu. *Jurisprudence* [online]. 2013(4) [cit. 2016-03-16].

143 Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. I. ÚS 3263/13-2

o.s.ř. není úkon uznání nároku žalovaným podmíněn svobodným projevem vůle, ale pouze obsahem právní fikce.¹⁴⁴

K návrhu na zrušení výše uvedených ustanovení se vyjádřila i Vláda České republiky ve svém usnesení. Ze kterého vyplývá, že je proti zrušení těchto ustanovení. Své zamítavé stanovisko podkládá např. rozhodovací praxí Ústavního soudu, kdy uvádí příkladný výčet rozhodnutí, kde Ústavní soud odmítl stížnosti, které směřovali proti aplikaci institutu rozsudku pro uznání jako zjevně neopodstatněné.¹⁴⁵ Dále vláda konstatuje, že se neztotožňuje se závěrem, že omezení dispoziční zásady znamená také omezení vůle autonomie stran. Pokud by to takto ve skutečnosti bylo, potom by všechny prvky koncentrace řízení vedly k omezení autonomie vůle všech účastníků soudního řízení, a tudíž by nebyly v souladu s ústavním pořádkem.¹⁴⁶

144 STEHLÍK, Matěj. Občanský soudní řád: Ústavní soud rozhoduje o zrušení fikce uznání. *Právní prostor* [online]. 2015, **2015** [cit. 2016-03-24].

145 Např. usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2015, sp. zn. IV. ÚS 1063/2015 či usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. I. ÚS 1012/14

146 Usnesení Vlády České republiky ze dne 9. 9. 2015 č. 733, dostupné on-line na: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOAA29GEPEX>

5 Právo na spravedlivý proces

V této kapitole bych se chtěla věnovat otázce, zda institut koncentrace řízení odporuje právu na spravedlivý proces. Nejdříve je nutno pojem spravedlivý proces definovat a dále se zabývat, kdy a zda vůbec může být právo na spravedlivý proces omezeno.

Pojem právo na spravedlivý proces je obsaženo zejména v Listině základních práv a svobod v čl. 36 a následující¹⁴⁷, dále podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod „*má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem.*“

JUDr. Přidal vymezuje dvě teoreticky možné omezení práva na spravedlivý proces. Pokud je právo na spravedlivý proces v rozepří s jiným základním právem je možné jej omezit, většinou je to řešeno užitím principu proporcionality.

Druhá je omezení v případě „výjimečného stavu“, např. pokud dojde k válečnému konfliktu či při útoku teroristů. Avšak toto omezení JUDr. Přidal neuznává, „*právo na spravedlivý proces je totiž nezcizitelné a jeho porušení by znamenalo vážné ohrožení demokracie, právního státu a principu dělby moci.*“¹⁴⁸

Ústavní soud ve svém nálezu judikoval podmínky při posuzování omezení základního práva či svobody ve prospěch jiného základního práva či svobody, tzv. test proporcionality.

Prvním kritériem je vhodnost, kdy se posuzuje, zda institut omezující určité základní právo umožní dosažení záměru, tedy ochrany jiného práva.

Druhým kritériem je potřebnost, jež spočívá v komparaci zákonného prostředku omezujícího základní právo či svobodu s jinými způsoby, které umožňují dosažení stejného cíle bez omezení základního práva či svobody.

Třetím kritériem je posuzování závažnosti obou základních práv či svobod, které jsou v kolizi. Tato komparace spočívá ve zvažování empirických (faktická závažnost jevu), systémových (zahrnutí omezeného základního práva do systému

147 Usnesení předsednictva ČNR č.2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, dále jen Listina

148 PŘIDAL, Ondřej. Pojem právo na spravedlivý proces v civilním řízení. *Právní rozhledy*. 2010, 2010(20), 731.

základních práv a svobod), hodnotových (posuzování kladů v kolizi stojících základních práv vůči hierarchii hodnot) a kontextových (jiné záporné dopady omezení základního práva v důsledku upřednostnění jiného) důvodů.¹⁴⁹

V souvislosti s požadavkem na vyřízení sporu spravedlivě a v přiměřené lhůtě se vyjádřil J. Macur: „*Věcnou správnost soudního rozhodování nelze uměle oddělovat od požadavku urychlené realizace soudního zákroku. Je nutno zajišťovat vzájemný soulad a optimální relaci mezi oběma těmito složkami, aniž by byla nadřazována jedna druhé.*“¹⁵⁰ Toto si myslím, že je zásadní myšlenka institutu koncentrace řízení v souladu s právem na spravedlivý proces. Až se tohoto podaří zákonodárci, soudcům a účastníkům řízení dosáhnout, nebude pravděpodobně ve většině případů potřeba legálního obcházení koncentrace řízení či výjimek, které koncentrace prolamují.

Jedním z komponentů práva na spravedlivý proces je princip rovnosti zbraní. Účastníkům řízení je tedy garantováno, že mohou využít v řízení stejné procesní prostředky jako protistrana. Jedním z projevů tohoto principu je právo účastníka vyjádřit se ke skutkovým tvrzením, které předložila protistrana. Spravedlivé řízení tedy musí být vedeno tak, aby účastníci řízení měli možnost se seznámit s procesními podáními protistrany, aby na ně mohli odpovídajícím způsobem reagovat.¹⁵¹

Jak jsem již uvedla výše, komponentem práva na spravedlivý proces je také právo účastníka vyjádřit se ke všem prováděným důkazům. Je tedy otázkou, zda univerzální koncentrace řízení tento prostor ponechává, pokud by jedna strana předložila nové skutečnosti či navrhla důkazy těsně před zkoncentrováním řízení, může sice soud dát ještě dodatečnou lhůtu (max. 30 dnů), ale za prvé ta lhůta nemusí být dostatečná a druhým problémem je to, že ta lhůta platí pro obě strany, takže obě strany mohou doplnit svá tvrzení, ale již nebude čas na ta tvrzení reagovat. To tedy znamená, že již zde není prostor pro reakci na vývoj sporu. Toto jsem více rozebrala v kapitole německé úpravy, jelikož ta právě zahrnuje možnost repliky, kdy ty lhůty jednotlivým stranám na sebe navazují, což si myslím, že by

149 Rozhodnutí Pléna Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94

150 MACUR, Josef. Koncentrace řízení a procesní prekluzivní lhůty podle novely občanského soudního řádu č. 30/2000Sb. *Bulletin advokacie*. 2001, **2001**(1), 6.

151 CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015, **2015**(7), 582-611.

bylo dobré řešení, jak umožnit právo na repliku, ale zároveň řízení neprotahovat do nekonečna.

„Každá koncentrace v sobě nese prvky formalizace řízení“. Převaha formy nad obsahem může řízení zefektivnit, pokud je rozumná a kvalifikovaná. Pokud je ovšem koncentrace řízení příliš formální, nadměrně dochází k potlačování materiální pravdy, jejíž uplatnění garantuje řádné zjištění skutkového stavu. Dalším kritériem kvalitní procesní úpravy je, že řízení má skončit v přiměřené době.¹⁵²

V čl. 38 odst. 2 LZPS je uvedeno, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Tyto zásady nesporně souvisejí s právem na spravedlivý proces, a kdyby nebyly dodrženy, o spravedlivý proces by se nemohlo jednat.

Projednání věci bez průtahů je bezesporu velmi důležité. Ač už jen z toho hlediska, že se dá říci, že není rozdíl mezi spravedlností opožděnou a spravedlností odmítnutou. v průtazích řízení se posuzují tři faktory, které mají vliv na délku řízení: postup soudů, postup účastníků a složitost věci. Z toho vyplývá, že délku neurčuje jen soud, proto není jen v moci soudů zkrátit délku řízení. Toho lze v zásadě dosáhnout těmito prostředky: zvýšením počtu soudců a odborného personálu, zjednodušením procesních postupů, omezením počtu projednávaných věcí nebo změnou incentivů (motivačních pobídek chování).¹⁵³

Podle mého názoru jsou v každém tomto bodu ještě rezervy, ale jistá snaha zde vidět určitě je. Domnívám se, že úprava zákonné koncentrace řízení v nynější podobě tím správným nástrojem není. Bezesporu urychlí řízení, ale za jakou cenu? Proč se zákonná koncentrace rigidně vztahuje na všechna řízení? V případě, že by později uplatněné skutečnosti či důkazy nezpůsobily průtahy v řízení či by průtahy byly i pokud by účastník své přednesy uvedl včas, nevidím důvod, proč by nemohlo být k těmto skutečnostem a důkazům přihlíženo.

Má-li se dosáhnout spravedlnosti v případě projednání věci bez průtahů či možnosti vyjádřit se ke všem prováděným důkazům a dalších. Je nutné, aby na každé jednotlivé řízení bylo pohlíženo zvlášť, nikoliv stejně. Dá se říci, že žádné

152 CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015, **2015**(7), 582-611.

153 *Listina základních práv a svobod: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6., s. 794

řízení není stejné, tudíž se v těchto ohledech nemůže řídit úplně stejnými pravidly. Avšak, jak již jsem uváděla výše, tohoto lze dosáhnout například zvýšením počtu odborného personálu, nikoliv soudců. A nebo novou úpravou některých institutů koncentrace řízení, v první řadě zákonné koncentrace civilního řízení.

6 Zahraniční právní úpravy

6.1 Zásada koncentrace řízení v německém civilním procesu

Pro srovnání české úpravy koncentrace civilního řízení jsem se snažila vybrat země, které mají podobný právní systém a nevychází z odlišných principů. Jelikož české právo i samotná úprava civilního procesu, vycházely často z německých zákoníků, zajímá mě srovnání, zda je koncentrace řízení v Německu upravena podobně nebo odlišně než v České republice.

Civilní právo procesní je v Německu primárně upraveno v civilním soudním řádu „Zivilprozessordnung“ (dále jen ZPO) z 30. 1. 1877. Stejně jako náš občanský soudní řád byl tento zákon mnohokrát novelizován.¹⁵⁴

Významnou novelou týkající se zrychlení řízení byla Zjednodušující novela z roku 1977 (Vereinfachungsnovelle). Důvody pro novelu civilního procesu byly zejména délka trvání řízení a taktéž usilovali o větší aktivitu obyvatel v užívání práva. Dlouhá doba trvání procesů sebou přinášela řadu problémů, mezi kterými lze například zmínit zejména to, že může v důsledku dlouhého procesu dojít k ohrožení úkolu civilního procesu, pokud žalobce nebude moci dosáhnout svých nároků v určité lhůtě. Dalším problémem bylo, že zpoždění jednoho procesu mohlo znamenat i zpoždění jiných procesů, jelikož soudci a advokáti byli zaměstnáni dlouhou dobu stejným případem. S tím samozřejmě souvisí i dopad na strany sporu, pro které soudní řízení znamenalo jak finanční tak psychickou zátěž. V důsledku těchto a dalších problémů lidé dávali přednost rozhodnutí sporu v arbitráži nebo ve formě zkrácených řízení.¹⁵⁵

Podle J. Macura, který vychází ze studie německého advokáta R. Meyke výše zmíněná novela nepřinesla až tak zásadní změnu, jaká byla všeobecně oče-

154 Zivilprozessordnung, dále jen „ZPO“. Dostupné on-line na <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/zpo/gesamt.pdf>

155 JUNG HOO OH. *Der prozessstoff der zweiten instanz im zivilprozess in der deutschen* .. S.l.: Tenea Verlag Ltd, 2002. ISBN 38-650-4022-5 , s. 156-158. Dostupné on-line na http://www.jurawelt.com/sunrise/media/mediafiles/13793/tenea_juraweltbd51_hoo_oh.pdf

kávána. Rozdíl v možnostech urychlování řízení před novelou 1977 a po ní nebyly příliš výrazné, i když byly přínosem pro civilní proces.¹⁵⁶

Velkým rozdílem v samotném pojetí civilního procesu v Německu a u nás je to, že u nás je koncentrace řízení zákonná a tedy rigidní, naopak v Německu má velmi silnou úlohu soudce a jeho úvaha, co se týká uzavření řízení vůči dalším skutkovým tvrzením a důkazním návrhům. Naopak u nás má soudce velmi malý prostor, jak tuto možnost uzavření možnosti tvrdit skutečnosti a navrhovat důkazy ovlivnit. Dá se tedy říci, že koncentrace řízení v Německu je spíše koncentrací soudcovskou než zákonnou.¹⁵⁷

Výše zmiňovaný rozdíl mezi českou a německou úpravou představím v pokračování práce ve spolupráci s příslušnými ustanoveními ZPO. Na začátek si pokládám otázku, jak je možné efektivní fungování, pokud je zde užívána převážně soudcovská koncentrace řízení, když u nás byla soudcovská koncentrace řízení zavedena novelou č. 30/2000 Sb. a následnou novelou č. 7/2009 Sb. opět zrušena. Proč se u nás de facto skoro nevyužívala a v Německu je na tom vystavěno rozhodování soudů v prvním stupni?

6.1.1 Koncentrace řízení v přípravném jednání

Koncentrace řízení v německém civilním procesu je tedy obsažena v ZPO. Nejprve se budu zabývat koncentrací řízení v případě přípravného jednání. O přípravném jednání pojednává zejména §272 ZPO. Podle odst. 2 je dána možnost volby předsedovi, zda bude konat ústní přípravné jednání či zvolí formu písemného vyjádření. Z toho vyplývá, že soudce má možnost volby, kterou formu zvolí. Dále možnost volby formy rozebírá P. Chmelíček, který své závěry dovozuje na základě účastni na přednášce v Německu na toto téma. Podle zákonodárců by se každý případ měl posuzovat zvlášť, zda bude nutné použít ústní přípravné jednání, či postačuje pouze písemná výzva k vyjádření. Avšak ve skutečnosti tomu tak není, dochází totiž k tomu, že se soudci rozdělili na dvě skupiny, tedy na

¹⁵⁶ MACUR, Josef. Koncentrace řízení a procesní prekluzivní lhůty podle novely občanského soudního řádu č. 30/2000Sb. *Bulletin advokacie*. 2001(1), 6.

¹⁵⁷ CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015(7), 582-611.

„písemnou a ústní“. To znamená, že velké množství soudců upřednostňuje jen jednu variantu a tu většinou používá. Varianty ovšem stále existují dvě.¹⁵⁸

Pokud soud učiní úkon směřující k nařízení přípravného jednání, nemůže být příprava jednání vedena písemnou formou. Stejně je to za situace, když se uskuteční příprava jednání písemnou formou, nelze již nařídít ústní přípravné jednání. Jen výjimečně, zejména nižšími soudy, může být příprava jednání zcela vynechána, a to jen za předpokladu, že nárok žalobce vypadá jako dobře odůvodněný nebo naopak neodůvodněný.¹⁵⁹

Ústní přípravné jednání je uvedeno v §275 ZPO. Předseda senátu může poskytnout lhůtu pro vyjádření žalovanému k žalobě a tím i další lhůtu pro žalobce, aby mohl reagovat na stanovisko žalovaného. §276 ZPO zakotvuje písemnou přípravu jednání, podle §276 odst. 1 ZPO předseda senátu poskytne žalovanému čtrnáctidenní lhůtu na vyjádření se k žalobě. Podle odst. 2 pokud se žalovaný ve lhůtě, která mu byla poskytnuta, nevyjádří a zároveň žalobce to navrhne, rozhodne soud dle §331 ZPO rozsudkem pro zmeškání. §331 odst. 3 ZPO výslovně stanovuje, že rozsudkem pro zmeškání se rozhodne, pokud se žalovaný ve lhůtě nevyjádří, zda se chce proti žalobě bránit. §331 odst. 1 se potom týká ústního přípravného jednání, nedostaví-li se žalovaný k ústnímu přípravnému jednání, soudce na návrh žalobce může vydat rozsudek pro zmeškání.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že i v některých ohledech se česká úprava po novele koncentrace řízení, která zavedla kvalifikovanou výzvu dle §114c o.s.ř., se přiblížila německé úpravě.

Naopak rozdíl spatřuji v následcích, které plynou pro žalobce v případě, že se ve stanovené lhůtě nevyjádří. Dle §331 ZPO dojde k rozsudku pro zmeškání, ale podle §153a odst. 3 o.s.ř. je u nás v totožném případě vydán rozsudek pro uznání. Dá se tedy říci, že v případě podobného provinění žalovaného v České republice čeká větší sankce než žalovaného v Německu. Rozsudek pro zmeškání může být dle §153b odst. 4 o.s.ř. zrušen soudem prvního stupně, pokud žalovaný svou účast řádně a včas omluví, přičemž omluva musí být důvodná. Za omluvi-

158 CHMELÍČEK, Petr. k aktuálním otázkám současného vývoje civilního soudního řízení. *Právní rozhledy*. 2005(10), 364.

159 CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015(7), 582-611.

telný důvod judikoval Vrchní soud¹⁶⁰, že se žalovaný hodlal k soudu dostavit, ale nebylo mu to umožněno nenadálou situací (např. dopravní nehoda cestou k jednání).

6.1.2 Koncentrace řízení při projednání věci v prvním stupni

Koncentrace řízení při ústním jednání ve věci samé je upravena v §282 ZPO. První část tohoto ustanovení obsahuje povinnost každé strany, která má v ústním jednání včas předložit své prostředky útoku a obrany. Tyto prostředky jsou vymezeny jako zejména tvrzení, popírání, námitky a důkazy. Pojem „včas“ je vymezen jako tak brzy, aby to odpovídalo dobrému vedení řízení, kde nejsou zbytečné průtahy. Ustanovení §282 odst. 2 ZPO navazuje na první část o včasném přednesu, jehož důvodem je, aby protistrana měla dostatek prostoru na shromáždění potřebných informací a mohla reagovat na předložená tvrzení a důkazy.

Poruší-li protistrana svou povinnost předkládat skutková tvrzení a důkazní návrhy s dostatečným předstihem, má soud k reakci na tuto situaci několik možností. Buď může poskytnout protistraně lhůtu, která bude dostatečným prostorem pro reakci v písemné podobě (dle §283 ZPO) nebo v podobě nařízeného nového jednání, kdy soud bere v úvahu všechny tvrzení a důkazní návrhy stran, i ty které byly učiněny v dodatečné lhůtě dle §283 ZPO. Nebo k této obraně, na kterou protistrana nemá možnost reagovat bezprostředně při jednání, nemusí vůbec přihlížet.¹⁶¹

V případě nepřihlídnutí k návrhům učiněným s nedostatečným předstihem, je soud korigován ustanovením §296 odst. 2 ZPO. Zde je uvedeno, že útočné a obrané prostředky, které nebudou uvedeny včas dle §282 odst. 1 a 2 ZPO, mohou být později sice odmítnuty, ale pouze v případě, že by jejich připuštění protahovalo vyřízení sporu a zároveň toto zpoždění spočívalo na hrubé nedbalosti strany. Avšak je výslovně uvedeno, že je to na volném uvážení soudu, zda tyto skutečnosti přijme či odmítne.

160 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 2 Cmo 175/2013-63

161 CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015(7), 582-611.

R. Chalupa se zmiňuje, že by soud měl provést test proporcionality¹⁶² a řídit se tím, který nepříznivý aspekt je pro řízení ve věci větší. Znamená to, zda prodloužit řízení nebo nepřihlédnout k pozdním návrhům skutečností a důkazů a tím uzavřít jednání po neúplném zjištění skutkového stavu. Naproti tomu česká civilní úprava koncentrace řízení je postavena tím způsobem, že k tvrzením a důkazním návrhům, které jsou předneseny po skončení jednání nelze ze zákona přihlédnout, není-li dána některá z výjimek.

Německý řád postupuje stejně jako v §296 odst. 2 ZPO i v odst 1., pokud nejsou dodrženy lhůty stanovené pro prostředky útoku a obrany. Ty prostředky útoku a obrany, které byly uvedeny až po uplynutí zákonných lhůt,¹⁶³ je možné je brát v potaz pouze, neprotahovalo-li by jejich připuštění vyřízení sporu nebo pokud strany toto zpoždění dostatečně omluví. Opět je zde dána volná úvaha soudu, zda se rozhodne pro přijetí či odmítnutí pozdě uvedených návrhů.

Z výše uvedeného vyplývá důležitá výjimka, že soud nesmí nepřihlédnout k opožděným návrhům a tudíž je musí respektovat, pokud opoždění nemá za následek prodloužení sporu. Soudní praxe umožňuje použít důsledky prekluze jen v případech, kdy opožděný úkon způsobí průtahy v řízení. Opoždění návrhů skutečností a důkazů nemá pro stranu sporu záporné důsledky, pokud by průtahy v řízení byly i v případě včasného přednesu těchto skutečností a důkazů. Podle německé procesní teorie a také soudní praxe nejsou prekluzivní lhůty nástrojem k trestání stran, ale mají pouze pomoci umožnit urychlení řízení a s tím související koncentraci.¹⁶⁴

Lze dovodit, že německý civilní proces přistupuje k poskytování lhůt každému účastníkovi strukturovaně. Lhůty na sebe navazují, čímž je vytvořen prostor pro reakci na podání protistrany. §275 ZPO výslovně zakotvuje povinnost poskytnout žalobci lhůtu k reakci na vyjádření žalovaného, dále je to potvrzeno §282 ZPO, kdy účastník má své přednesy uvést včas právě proto, aby druhá strana měla prostor na reakci. Za nerespektování je zde uvedena sankce. ZPO tedy

162 Využívá ho například Ústavní soud. Zejména tam, kde dochází ke střetnutí dvou chráněných subjektivních práv. Je nutno posoudit, které je hodnotnější a má být chráněno před tím druhým, ale pouze s minimálním omezením toho méně hodnotného. Test proporcionality stojí na třech kritériích: kritérium vhodnosti, potřebnosti, poměrování.

163 §296 odst. 1 ZPO uvádí výčet těchto lhůt – lhůty dle §273 odst. 2 číslo 1, §275 odst. 1, 3, 4, §276 odst. 1 a 3, §277

164 MACUR, Josef. K problematice urychlování civilního soudního řízení. *Právní rozhledy*. 2002(3), 126.

opravu minimalizuje šanci pro taktizování, které se týká překládání důležitých tvrzení a důkazů na poslední chvíli. Dá se tedy říci, „že v německém modelu koncentrace řízení je tedy vhodně sklouben požadavek na řádnou realizaci právního slyšení (na garanci kontradiktorního průběhu řízení) s projevy koncentračního principu.“¹⁶⁵

V odpovědi na mou otázku, proč se u nás soudcovská koncentrace nevyžívala a v Německu je na ní zásadně stavěno, se domnívám, že vše spočívá na chybné formulaci zákona. V německé úpravě je dána větší pravomoc soudci, důležité je jeho uvážení, zda jsou následky horší, pokud přihlédne či nepřihlédne k pozdním návrhům a jaký dopad to bude mít na řízení. Totiž ne všechny pozdní návrhy musí nutně způsobit průtahy v řízení, takto by na to, dle mého uvážení, měl zákonodárce nahlížet. Oprávněně je české úpravě civilní koncentrace řízení vytýkáno, že je příliš rigidní. Myslím, že by se to mělo posuzovat případ od případu, kdy je vhodné striktně se držet koncentrace řízení na konci prvního jednání a kdy je v zájmu spravedlivého a úplného procesu nutné přihlédnout i k odůvodněnému pozdějšímu podání. Určitě by německá právní úprava minimálně v tomto směru měla být pro českého zákonodárce v příštích novelizacích vzorem. Velmi důležité je, aby zákonodárce dával účastníkům možnost na repliku, jak jsem výše uvedla v německém modelu. Podle R. Chalupy český model koncentrace řízení s právem na repliku vůbec nepočítá, jelikož lhůty, které mohou být případně poskytnuty dle §114c o.s.ř. nebo §118b o.s.ř., končí ve stejné chvíli pro žalobce, i pro žalovaného. Vyplývá z toho, že protistrana před uplynutím lhůty už nemůže reagovat.¹⁶⁶ Podle mého názoru by mělo vycházet již ze samotného názvu civilního sporného řízení, tedy kontradiktorní.

6.2 Zásada koncentrace řízení ve slovenském civilním procesu

Slovenská úprava civilního procesu vychází ze zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (dále jen o.s.p).

¹⁶⁵ CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015(7), 582-611.

¹⁶⁶ CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015(7), 582-611.

Slovenskou úpravu civilního procesu, zejména pohled na koncentraci řízení, jsem si vybrala především s ohledem na to, že zákoník u nás a na Slovensku byl schválen jako jeden a to 4. 12. 1963 Národním shromážděním Československé socialistické republiky. Chtěla bych se v následující podkapitole zabývat tím, kam se posunula slovenská úprava civilního procesu v kontextu úpravy koncentrace řízení oproti naší úpravě. Nejdříve budu srovnávat nyní platnou úpravu, na závěr se pokusím o malý exkurz do nové úpravy, která se stane účinnou 1. 7. 2016.

Větší změny se začaly připravovat u nás i na Slovensku v kontextu s listopadem 1989 a změnou režimu, probíhaly přípravy nových kodifikací civilního práva procesního, které na čas musely ustoupit rekodifikaci občanského práva hmotného.¹⁶⁷

V Česku je účinný nový občanský zákoník od 1. 1. 2014. Na Slovensku na novou úpravu občanského práva hmotného stále čekají, ale podařila se jim vytvořit nová kodifikace občanského práva procesního. Nová úprava, jak jsem již uvedla, vejde v účinnost 1. 7. 2016. Výsledkem této reformy jsou celkem tři kodexy – Civilný sporový poriadok, Civilní mimosporový poriadok a Správny súdny poriadok.

6.2.1 Prvky koncentrace řízení

První novela, která přinesla do OSP ve větší míře prvky koncentrace řízení, zejména do odvolacího řízení, kam zavedla systém neúplné apelace, byl z. č. 501/2001 Z. z., dále novela z. č. 353/2003 Z. z., která zavedla institut kvalifikované výzvy, anebo naopak starší z. č. 232/1995 Z. z., kdy byly do OSP zavedeny instituty rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání. Z hlediska uplatnění zásady koncentrace řízení civilního procesu je velmi významná novela OSP provedená zákonem č. 384/2008 Z. z. Tato novela zavedla zákonnou koncentraci rozhodných skutečností a důkazů k okamžiku skončení prvního jednání.¹⁶⁸

Novela z. č. 501/2001 Z. z. zavedla v odvolacím řízení systém neúplné apelace. Podle §120 odst. 4 o.s.p. musí soud účastníky poučit, že mohou přinášet

167 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., 130

168 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 130, 131

nové skutečnosti a důkazy jen do vyhlášení usnesení, kterým se končí dokazování nebo do vyhlášení rozsudku ve věci samé. K dalším důkazům a tvrzením uvedeným později soud nepřihlíží. Ty skutečnosti a důkazy uplatněné později a soud k nim tedy v řízení prvního stupně nepřihlížel, jsou odvolacím důvodem jen za podmínek §205a o.s.p. Podmínkami například jsou: skutečnosti či důkazy, které se týkají podmínek řízení, věcné příslušnosti či obsazení soudu, či odvolatel nebyl řádně poučen dle §120 odst. 4 o.s.p. nebo je účastník řízení bez své viny nemohl předložit včas před soudem prvního stupně.

6.2.2 Příprava jednání dle §114 o.s.p.

Soud má procesní povinnost připravit jednání tak, aby se většinou mohlo rozhodnout v rámci jednoho jednání. Dále by ho měl připravit tak, aby ochrana práv účastníka byla rychlá a účinná. OSP neuvádí, do kdy musí být jednání nařízeno, avšak platí zde zásada hospodárnosti. Dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva lze dovodit, že jednání by mělo být nařízeno tak, aby nedošlo k porušení práva účastníka na veřejné projednání věci bez zbytečných odkladů.¹⁶⁹

V rámci přípravy jednání soud zkoumá, zda jsou splněny podmínky řízení, následně doručí žalobu žalovanému. V žalobě musí být žalovaný poučen o jeho povinnosti předložit či označit důkazy a skutečnosti dle §120 odst. 4 o.s.p. Cílem tohoto úkonu je získat názor na projednávanou věc i od žalovaného, rovněž předložení důkazů ve věcech, které to vyžadují. Soud může uložit usnesením žalovanému, aby se k věci písemně vyjádřil s výjimkou věci podle §120 odst. 2 o.s.p. a dle §153b odst. 5 o.s.p. Pokud tedy žalovaný neuzná nárok v celém rozsahu, může mu být uloženo, aby uvedl rozhodující skutečnosti na svou obranu, připojil k vyjádření listiny, na které se odvolává a označil důkazy na prokázání svých tvrzení. Soud určí žalovanému lhůtu na vyjádření.

Přípravu jednání lze provést pomocí kvalifikované výzvy, v této úpravě jsou pouze drobně odlišnosti mezi českým a slovenským civilním procesem. Z občanského soudního řádu vyplývá, že se kvalifikovaná výzva doručuje do vlastních rukou a náhradní doručení je přitom vyloučeno. Na Slovensku je to upraveno obdobně, avšak existují zde dvě výjimky, kdy zákaz náhradního doru-

169 ŠTEVČEK, Marek. *Civilné právo procesné*. 2. zmen. a dopl. vyd. Bratislava: Paneurópska vysoká škola, 2013. ISBN 978-80-89447-96-1., 359

čení neplatí. Tyto výjimky, jež zavedla novela OSP provedená zákonem č. 384/2008 Z. z., jsou v případě doručování právnické či fyzické osobě podnikající, a zároveň se spor musí týkat její podnikatelské činnosti.¹⁷⁰

Tuto odlišnost považuji pouze za drobnou, přesto bych ráda zmínila, že zákonodárce zde dle mého názoru zakládá nerovnost mezi fyzickými osobami a právnickými osobami podnikajícími. Zákon by měl být vystavěn na základních principech, kam neodmyslitelně rovnost účastníků patří.

Pokud žalovaný nesplní své povinnosti, tedy vyjádření se k žalobě a uvedení rozhodných skutečností a důkazů, může to mít pro něj závažné procesní důsledky. Soud může v takovém případě vydat rozsudek pro zmeškání podle §153b o.s.p., o tomto možném postupu ze strany soudu musí být účastník poučen dle §114 odst.4 o.s.p. Pokud žalovaný lhůtu na podání vyjádření zmešká z omluvitelných důvodů, může podat, do právní moci rozsudku pro zmeškání, návrh na zrušení. Tento návrh na zrušení se předkládá spolu s vyjádřením a návrhem na prominutí zmeškání lhůty pro podání vyjádření. Pokud soud¹⁷¹ tomuto návrhu vyhoví, rozsudek pro zmeškání zruší a začne ve věci znovu konat.¹⁷²

Zde je velký rozdíl mezi úpravou českého civilního procesu na jedné straně a slovenského a německého civilního procesu na straně druhé. U nás by soud v případě nevyjádření se a neuvedení rozhodných skutečností rozhodl rozsudkem pro uznání dle §153a odst. 3 o.s.ř. v Německu¹⁷³ dle §331 odst. 3 ZPO a také na Slovensku je toto „sankcionováno“ rozsudkem pro zmeškání. Jak jsem již uvedla v podkapitole německé právní úpravy, následek pro žalovaného u nás je větším postihem, než který uplatňují tyto dvě zahraniční úpravy.

Další rozdíl spočívá ve lhůtě k vyjádření, kterou předseda senátu určí. Odlišnost je v tom, že zde není stanovena minimální délka lhůty, nýbrž stanovení lhůty je pouze na uvážení soudu. V české úpravě je naopak zakotvena zákonná minimální délka lhůty na 30 dnů. Slovenskou právní úpravu v tomto lze hodnotit pozitivně, délka lhůty by měla být ponechána pouze na úvaze soudu, aby ji určil

170 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s.133

171 Soud, který vydal kvalifikovanou výzvu. Zde se uplatňuje tzv. autoremedura, která popírá devolutivní účinek.

172 FICOVÁ, Svetlana a Marek ŠTEVČEK. *Občianske súdne konanie*. 1. vyd. v Prahe: C.H. Beck, 2010. Beckova edícia právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-312-7.

173 Jak jsem již uvedla v předchozí podkapitole pojednávající o úpravě koncentrace řízení v civilním řízení v Německu.

vzhledem k okolnostem případu, protože v některých případech by (u nás zákonná) minimální délka lhůty 30 dnů mohla být příliš dlouhá. To by naopak mohlo vést k prodloužení řízení.¹⁷⁴

6.2.3 Řízení před soudem prvního stupně

Řízení před soudem prvního stupně je upraveno v §115 o.s.p. a následujících ustanoveních. Je založena téměř na stejných principech a postupech jako česká právní úprava. Průběh jednání je ve slovenské úpravě civilního procesu popsán celkem uceleně a podrobně.

6.2.3.1 Zákonná koncentrace řízení dle §118a o.s.p.

Velmi významnou novelou OSP byla novela z. č. 384/2008 Z. z., která je účinná od 15. 10. 2008. Předchozí úpravy prvků koncentrace řízení byly ve velmi malém rozsahu, a uvedla jsem je již na začátku podkapitoly se slovenskou právní úpravou.

Tato novela přinesla mnoho nových prvků,¹⁷⁵ zejména koncentraci řízení. Ta je sice známá ve dvou podobách – soudcovská koncentrace a zákonná koncentrace, ale OSP obsahuje pouze koncentraci zákonnou, která se týká pouze určitých druhů jednání, která jsou taxativně vymezena v §118a odst. 1 o.s.p.¹⁷⁶ Na později předložené a označené skutečnosti či důkazy soud nepřihlíží.¹⁷⁷

Za určitých podmínek, které jsou ustanoveny §118a odst. 2 o.s.p., má soud povinnost přihlídnout ke skutečnostem či důkazům, které účastník předložil či označil až po skončení prvního jednání. Tyto podmínky jsou: nové skutečnosti či

174 HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6., s. 135

175 Zde je proto zajímavé, že ač tyto prvky byly nové a neznámé, novela neměla tzv. legisvakanční lhůtu, ale její platnost a účinnost splývají.

176 § 118a o.s.p.

(1) Vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, v sporoch vyvolaných alebo súvisiacich s konkurzom a reštrukturalizáciou, o základe vecí v sporoch o ochranu hospodárskej súťaže, o základe vecí v sporoch o ochranu práv porušených alebo ohrozených nekalým súťažným konaním, o základe vecí v sporoch z porušenia alebo ohrozenia práva na obchodné tajomstvo sú účastníci povinní opísať rozhodujúce skutočnosti o veci samej a označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení najneskôr do skončenia prvého pojednávania; to neplatí, ak neboli splnené podmienky na vykonanie prvého pojednávania a došlo k jeho odročeniu (§ 101 ods. 2).

177 ŠTEVČEK, Marek. *Civilné právo procesné*. 2. zmen. a dopl. vyd. Bratislava: Paneurópska vysoká škola, 2013. ISBN 978-80-89447-96-1., s. 364

důkazy vyšly najevo až po prvním jednání, účastník je nemohl bez své viny včas uvést a má jimi být zpochybněna věrohodnost již vykonaných důkazních prostředků.¹⁷⁸

Hledala jsem důvod, proč slovenský zákonodárce, který se zjevně inspiroval českou úpravou zákonné koncentrace řízení dle §118b o.s.ř., nezavedl též koncentraci soudcovskou dle §118c o.s.ř. (vycházím ze stavu do 30. 6. 2009). Jako jedinou odpověď na mou otázku jsem našla krátké vyjádření M. Števčeka, tvůrce nového kodexu civilního procesního práva na Slovensku

Takto se tedy M. Števček se vyjádřil následovně: „*Neskrývaná inspirace českým zákonodárcem se projevila prakticky v opsání relevantních paragrafů občanského soudního řádu, především ustanovení §118, 118a reps. §118b o.s.ř.. Konceptně však slovenská novela přebrala jen zákonnou koncentraci řízení. Důvod, proč neexistuje legislativní podoba ustanovení §118c o.s.ř. ve slovenském civilněprocesním kodexu, není znám. Nabízejí se dvě možnosti – buď slovenský zákonodárce špatně opsal koncentraci řízení z české právní úpravy, nebo zcela nepronikl do podstaty věci. Nebo od každého trochu.*“¹⁷⁹

6.2.4 Občiansky súdny poriadok po 1. 7. 2016

Od tohoto data se stanou účinným tři nové kodexy: Civilný sporový poriadok, Civilný mimosporový poriadok a Správny súdny poriadok. Tyto tři kodexy nahradí zhruba osmdesátkrát novelizovaný OSP z roku 1963. Lze konstatovat, že Slovensko je oproti České republice v rámci kodifikace občanského práva procesního napřed.

Z důvodové zprávy vyplývá, že úmyslem zákonodárce není pouze zrychlit řízení, ale taktéž vytvořit ucelená pravidla, která jednání před soudem učiní hospodárnějšími a zároveň vytvoří rámec na efektivní ochranu celého spektra práv vyplývajících z hmotného práva. Jedním z hlavních cílů je zabezpečit důslednou koncentraci civilního řízení a důležitou obsahovou změnu, která je schopna přispět k efektivnímu a rychlému konání. Snahou je také zvýšit aktivitu procesních

178 FICOVÁ, Svetlana a Marek ŠTEVČEK. *Občianske súdne konanie*. 1. vyd. v Prahe: C.H. Beck, 2010. Beckova edícia právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-312-7., s. 197

179 ŠTEVČEK, Marek, *Poučovacia povinnosť súdu a koncentrácia civilného súdneho konania po ostatnej novele OSP v prospektívnej anticipácii vývoja civilného procesného práva*, online dostupné na: www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/obcan/steveck.pdf

stran, s níž je spojena procesní zodpovědnost se sankčními důsledky v případě procesní pasivity stran.

V novém kodexu je též řešena otázka doručování. Fikce doručení se neuplatní pouze u právnických osob a fyzických osob podnikajících, ale taktéž u fyzických osob nepodnikajících, kdy jim je dána větší zodpovědnost¹⁸⁰

Pro zrychlení a zefektivnění soudního konání zavedl nový kodex Civilný sporový poriadok (dále jen CSP) institut „předběžného výsledku stran“. Soud v rámci tohoto předběžného výsledku stran zhodnotí sporné skutečnosti mezi stranami, určí, jakým směrem by se mělo dokazování dál vyvíjet a hlavně vysloví svůj předběžný právní názor, tím tedy naplní princip prevence – vést účastníky řízení k řešení sporu formou smíru. Navrhovatel má příležitost vzít zpět zjevně neopodstatněný návrh. Institut předběžného výsledku stran vytváří taktéž prostor pro rozhodnutí soudu při jednom soudním jednání, kde odročení přichází v úvahu jen ze závažných důvodů.¹⁸¹

Tento institut považuji za dobrý krok vpřed k efektivnímu, rychlému a hlavně spravedlivému rozhodnutí. Podle mého názoru je pozitivní, že strany budou vědět, jakým směrem soud zamýšlí řízení vést a nehrozí jim tedy, že by si průběh řízení vykládaly zcela jinak než soud a potom byly překvapeny rozhodnutím soudu.

R. Šínová se vyjádřila k nové úpravě předběžného jednání tak, že je zde inspirace českou právní úpravou. Dodává k tomu, že přípravné jednání se v praxi téměř neuchytilo a prakticky se nepoužívá. Rozdílné jsou taktéž následky nedostavení se k jednání. V návrhu kodexu se uvažovalo v případě nedostavení se žalovaného buď o rozsudku pro uznání, nebo o rozsudku pro zmeškání. Naopak v případě nedostavení se žalobce by mělo být řízení zastaveno.¹⁸²

Avšak v konečné podobě CSP se zákonodárce rozhodl pro jinou variantu. Dle §172 c.s.p. Nedostaví-li se žalobce bez závažného důvodu, ač byl řádně poučen, bude rozhodnuto dle §278 c.s.p. rozsudkem pro zmeškání, a to po návrhu

180 Důvodová zpráva k zákonu č. 160/2015 Z. z.

181 Dtlegal.sk: Rekodifikácia občianskeho súdneho poriadku: zásadné zmeny v civilnom konaní. *Kiššová Natália* [online]. 2014 [cit. 2016-03-10]

182 ŠÍNOVÁ, Renáta. Srovnání změn v civilním procesu v ČR a SR. *Právní prostor* [online]. 2014 [cit. 2016-03-10].

žalovaného dle §137 písm. a) c.s.p. Stejně procesní důsledky má nedostavení se žalovaného, pokud k tomu nemá závažný důvod a byl řádně poučen.

Čtvrtý díl CSP hovoří o prostředcích procesní obrany a útoku a koncentraci řízení. Zde se domnívám, že se slovenský zákonodárce inspiroval německou právní úpravou civilního procesu, jelikož spojení „prostředky obrany a útoku“ v souvislosti s koncentrací řízení obsahuje německý Zivilprozessordnung.

Na rozdíl od předchozí úpravy nová úprava obsahuje koncentraci řízení zákonnou i soudcovskou. Zákonná koncentrace řízení je upravena §154 c.s.p., který uvádí, že prostředky procesního útoku a procesní obrany mohou být uplatněny nejpozději do vyhlášení usnesení, kterým se dokazování končí. Koncentrace soudcovská je upravena §153 c.s.p., kdy jsou strany povinny uplatnit prostředky procesního útoku a obrany včas. Včas nejsou uplatněny ty prostředky, které procesní strana mohla uplatnit již dříve se zřetelem na rychlost a efektivnost jednání. K prostředkům obrany a útoku nemusí soud přihlížet, pokud by to znamenalo nařizování dalšího jednání soudu či vykonání dalších úkonů soudem. Pokud soud k těmto prostředkům nepřihlédne, musí to uvést ve svém odůvodnění.

Slovenská úprava zahrne všeobecnou koncentraci a soudce bude pánem sporu a tím se mu dostane silnější pravomoci ovládat průběh sporu, ale na druhou stranu bude mít větší zodpovědnost za jeho průběh.¹⁸³

Posun oproti staré právní úpravě vidím v novém institutu soudcovské koncentrace řízení, ač se tento institut v České republice vůbec neujal a byl novelou č. 7/2009 Sb. zrušen, v německé právní úpravě civilního procesu je stále zakotven a často užívaným institutem. Úpravu soudcovské koncentrace řízení ve slovenské úpravě hodnotím jako kladný krok ke zrychlení a zefektivnění soudního procesu. Dle mého názoru by soudce měl mít nástroj a „volnou ruku“, jak řízení směřovat správným směrem. Každé řízení by mělo být vedeno individuálně podle aktuálního vývoje a potřeb a nikoliv rigidně jako je tomu v případě české úpravy koncentrace řízení.

Další novotou a rozdílem mezi slovenskou úpravou účinnou od 1. 7. 2016 a českou úpravou civilního procesu jsou lhůty. CSP uvádí, že je to časový úsek, který stanovuje zákon nebo soudce. Pokud zákon neupravuje lhůtu na vykonání

¹⁸³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Prvky moderního kontinentálního civilního procesu potřebné pro zefektivnění poskytování soudní ochrany. *Jurisprudence* [online]. 2014(2) [cit. 2016-03-16].

úkonu, může ji určit soud a taktéž ji může přiměřeně prodloužit. Myslím, že i toto je prospěšné, jelikož soudce může v případě potřeby určit kratší lhůtu, než kterou by souhrnně upravoval zákon nebo naopak dostatečnou, aby mohlo být vše řádně tvrzeno.

Ač se mi špatně hodnotí kodex, který ještě není účinný, neexistuje k němu žádná judikatura a velmi málo dostupných zdrojů, mohu říci, že novou úpravu slovenského civilního procesu hodnotím převážně kladně. Avšak až čas a judikatura ukáže, jak se nově účinné změny ujmou. V Německu funguje soudcovská koncentrace dle mého názoru velmi dobře, avšak z naší právní úpravy byl tento institut vyňat, jako téměř nevyužívaný. Myslím si, že soudce by měl mít více možností spor vést a udávat směr. Nová úprava přináší těchto možností, kdy je dána soudu větší pravomoc mnoho, např. již zmiňovaná soudcovská koncentrace řízení, soudcovské lhůty či institut předběžného vyslechnutí stran, kdy soudce předstře svůj názor na vývoj soudního řízení. Myslím si, že velmi bude záležet zejména na soudcích, jak se do nové role vžijí a na procesních stranách, jak přijmou svou větší odpovědnost na vedení řízení.

Na druhou stranu je nutné si položit otázku, zda je reálné za zhruba tři roky vytvořit tři ucelené kodexy. Očekávala bych, že vytvoření cca 1500 ustanovení, jejich úpravy a proces schvalování si vyžádá mnohem více času. Uvědomím-li se, že Občiansky súdny poriadok je účinný již přes 50 let a německý Zivilprozessordnung téměř 150 let, předpokládala bych, že kodexy, které pravděpodobně budou účinné několik desítek let, zaberou zákonodárci více času, aby stihl vyřešit všechny sporné otázky a měl dostatek prostoru pro vytvoření nadčasového kodexu.

7 Závěr

Koncentrace řízení v civilním procesu je stále naléhavé téma, a proto jsem se ve své práci rozhodla zjistit, zda a do jaké míry jsou novely č. 30/2000 Sb. a č. 7/2009 Sb. přínosné pro český civilní proces. Podle mého názoru přínosné jistě byly a jsou, jelikož do roku 2000 nebyla v civilním procesu upravena koncentrace řízení vůbec.

Novela č. 30/2000 Sb. zavedla soudcovskou a zákonnou koncentraci, ale obojí bylo změněno již následující souhrnnou novelou. Z toho lze odvodit, že tato novela neměla velkého využití. Zákonná koncentrace dopadala jen na některá řízení a soudcovská koncentrace nebyla využívána téměř vůbec. Důvodem nevyužití soudcovské koncentrace řízení byla dle mého mínění nevyhovující úprava. Za přínosný nepovažuji ani tak obsah této novely jako myšlenku a snahu zrychlit řízení.

Novela 7/2009 Sb. zrušila nevyužívaný institut soudcovské koncentrace, zákonnou koncentraci modifikovala na koncentraci univerzální pro všechna civilní sporná řízení. V této podobě s touto úpravou nesouhlasím, protože ustanovení univerzální koncentrace řízení je příliš rigidní. V souvislosti s rigiditou koncentrace řízení dochází ke snaze koncentraci řízení oddálit. S tím souvisejí výjimky koncentrace řízení, které jsou upraveny zákonem, ale ke snaze oddálit koncentraci řízení dochází i ze strany soudů. Několik způsobů jsem představila v analytické části mé práce. Tento problém úzce souvisí s problémem, že by v důsledku rigidní úpravy koncentrace řízení mohlo docházet k překvapivým rozhodnutím odporujícím právní jistotě a právu na spravedlivý proces. Domnívám se, že při důsledném dodržování koncentrace řízení by to k tomu jistě vedlo, pokud by se případ během jednání stal procesně složitějším. Mohl by být soud nucen rozhodnout dle formální, nikoliv materiální pravdy.

Dalším cílem mé práce bylo zhodnotit a porovnat úpravy dvou našich sousedících států. I po zavedení Civilního sporového poriadku na Slovensku bych dala přednost německé úpravě. Mám za to, že německá úprava je dobře nastavena, netrpí přílišnou rigiditou jako česká úprava, soudce má ve sporu větší pravomoci korigovat a směřovat řízení a zejména koncentraci řízení. Soudce by u nás měl být

tím, kdo spor vede, má mít právo určit, kdy je správný čas ukončit dokazování a řízení zkoncentrovat. Proč by nemělo být přihlédnuto k pozdě tvrzeným skutečnostem a důkazům, pokud by průtahy v řízení existovaly i bez těchto pozdě podaných návrhů? Budoucí česká úprava koncentrace řízení by měla upustit od zbytečné formálnosti a rigidity, protože každý případ je odlišný a z toho důvodu nelze mít univerzální pravidlo pro všechna jednání. Český zákonodárce by měl dát soudci pravomoc vést řízení a ovlivnit jeho rychlost, aby neodporovalo právu na spravedlivý proces. Nemyslím si, že by se tím řízení zbytečně protahovalo, protože v některých případech by soud postupoval ke koncentraci řízení rychleji, např. v případě dodatečné lhůty, která musí být minimálně 30 dnů, v níž by objektivně stačilo kupř. 10 dnů, aby soudce mohl uložit lhůtu dle uvážení a řízení by mohlo být skončeno o 20 dnů dříve.

Dále navrhuji zmírnit dopad na žalovaného, pokud se nevyjádřil při přípravě jednání, postih v českém civilním procesu je rozsudek pro uznání. Ten má větší dopad na žalovaného, než nevyjádří-li se žalobce, který je postižen rozsudkem pro zmeškání. Tento postih vytváří další nerovnost mezi žalobcem a žalovaným přesto, že stále platí zásada presumpce neviny. Z výše uvedeného se domnívám, že by postih pro žalobce i žalovaného měl být stejný, a to v podobě rozsudku pro zmeškání. Své návrhy bych podpořila i faktem, že rozsudkem pro zmeškání v případě žalovaného je rozhodováno v Německu a tuto možnost nakonec obsahuje i Civilny sporovy poriadok, účinný od 1. 7. 2016.

Změnit v případě nevyjádření se žalovaného fikci rozsudku pro uznání, se možná povede, nezaslouží se o to pravděpodobně zákonodárce, nýbrž Ústavní soud, který bude rozhodovat v plénu o zrušení §114b odst. 5 a §153a odst. 3 o.s.ř., v souvislosti se zrušením zmiňovaných ustanovení by soud nemohl rozhodnout fikcí rozsudku pro uznání v případě nevyjádření se žalovaného.

Závěrem bych chtěla uvést, že s institutem koncentrace řízení souhlasím, civilní sporné řízení bylo a je nutné zrychlit, avšak ne pokud se zrychlení řízení dostává do kolize s právem na spravedlivý proces. Základní nutností pro další novelizace tohoto institutu je, aby úprava nebyla v takové míře rigidní, dala soudci větší pravomoc spor řídit a být „pánem sporu“.

Resumé

Das Thema Konzentration von Zivilprozess ist eine aktuelle Frage nicht nur in der Tschechischen Republik, weil der Gesetzgeber sich bemüht, den Prozess zu beschleunigen und mehr effektiv zu machen. Die Konzentration von Zivilprozess im Rahmen vom tschechischen Zivilprozess wurde durch die Novelle Nr. 30/2000 der Gesetzessammlung eingeführt. Die Novelle hat die Richter- und Gesetzeskonzentration eingeführt, aber nur in den vom Gesetz begrenzten Situationen. Weiter wurden das Institut der qualifizierten Aufforderung und das Prinzip der unvollständigen Appellation eingeführt. Da die Konzentration von Zivilprozess nur wenige Fälle beeinflusst hat und fast nicht benutzt wurde, hat es den Gesetzgeber zu einer neuen Novellierung geführt.

An diese Novelle hat die Novelle Nr.7/2009 der Gesetzessammlung abgeschlossen, die auch universal genannt wird. Die Novelle hat die Richterkonzentration des Prozesses abgeschafft und die Gesetzeskonzentration für alle strittige Zivilprozesse erweitert. Die gegenwärtige Regelung stimmt bis auf kleine Unterschiede mit der Novelle Nr. 7/2009 der Gesetzessammlung überein.

Weiter beschäftigt sich diese Arbeit mit dem Vergleich der tschechischen Regelung von Konzentration von Zivilprozess und den ausländischen Regelungen, konkret der slowakischen und der deutschen Regelung.

Die slowakische Regelung von Konzentration von Zivilprozess ist wie in der Tschechischen Republik bis auf einige Ausnahmen geregelt. In der Slowakischen Republik wird ab 1.7.2016 eine neue Zivilprozessordnung eingeführt werden.

Die deutsche Regelung von Konzentration von Zivilprozess ist nicht so rigid wie die tschechische Regelung, der Richter hat in dem Rechtsstreit eine größere Möglichkeit den Prozess und vor allem die Konzentration zu beeinflussen.

Ein wichtiger Punkt der Arbeit ist die Erwägung, ob die Konzentration von Zivilprozess und dessen Rechtsregelung dem Recht auf einen gerechten Prozess widerspricht. Das Recht auf einen gerechten Prozess ist sehr breit definiert und gehört zu den Grundrechten.

Seznam použité literatury

Odborné publikace

- BUREŠ, Jaroslav. *Občanský soudní řád: komentář*. 7. vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. Beckova edice komentované zákony. ISBN 80-717-9378-7.
- DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9.
- HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2010. Teoretik. ISBN 978-80-87212-51-6.
- HROMADA, Miroslav. *Poučovací povinnost v civilním procesu*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-463-6.
- JIRSA, Jaromír. *Novinky v civilním řízení soudním: (kritická studie)*. Vyd. 1. Praha: LexisNexis CZ, 2005. Knihovnička Orac. ISBN 80-861-9986-X.
- KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 8. vyd., v SPN vyd. 3. – rozš. a dopl. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7235-446-7.
- Listina základních práv a svobod: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-750-6.
- Občanský soudní řád: komentář*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.
- SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do civilního řízení*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-81-3.
- SVOBODA, Karel. *Dokazování*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2009. Právní monografie (ASPI). ISBN 978-80-7357-414-7.

- SVOBODA, Karel. *Nové instituty českého civilního procesu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-722-3.
- SVOBODA, Karel, Renáta ŠÍNOVÁ a Klára HAMULÁKOVÁ. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Vyd. 1. v Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-279-3.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-726-3.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0.
- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 9788075020765.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 9788073804374.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5.

Zahraniční publikace

- FICOVÁ, Svetlana a Marek ŠTEVČEK. *Občianske súdne konanie*. 1. vyd. V Prahe: C.H. Beck, 2010. Beckova edícia právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-312-7.
- JUNG HOO OH. *Der prozessstoff der zweiten instanz im zivilprozess in der deutschen ..* S.l.: Tenea Verlag Ltd, 2002. ISBN 38-650-4022-5.
- ŠTEVČEK, Marek. *Civilné právo procesné*. 2. zmen. a dopl. vyd. Bratislava: Paneurópska vysoká škola, 2013. ISBN 978-80-89447-96-1.

Odborné články

- BUREŠ, Jaroslav. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1. 7. 2009. *Bulletin advokacie*. 2009, **2009**(12), 27.
- DERKA, Ladislav. Poznámka k neúplné apelaci podle občanského soudního řádu po 1. 1. 2001. *Právní rozhledy*. 2002, **2002**(7), 330.
- CHALUPA, Radim. Nezdařenou koncentrací řízení do slepé uličky civilního procesu. *Právník*. 2015, **2015**(7), 582-611.
- CHMELÍČEK, Petr. k aktuálním otázkám současného vývoje civilního soudního řízení. *Právní rozhledy*. 2005, **2005**(10), 364.
- JIRSA, Jaromír. Souhrnná novela občanského soudního řádu - příležitost ke změně. *Právní rozhledy*. 2009, **2009**(6), 198.
- JIRSA, Jaromír. Zamyšlení nad zákonnou koncentrací – aneb není-li koncentrace v mysli, je v zákonu k ničemu. *Právní prostor* [online]. **2014** [cit. 2016-03-14].
- KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Proměny ve zjišťování skutkového stavu v nově účinné a chystané právní úpravě občanského soudního řádu. *Jurisprudence* [online]. **2013**(4) [cit. 2016-03-16].
- KŘIVÁČKOVÁ, Jana a Klára HAMULÁKOVÁ. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*. 2010, **2010**(12), 441.
- MACUR, Josef. Koncentrace řízení a procesní prekluzivní lhůty podle novely občanského soudního řádu č. 30/2000Sb. *Bulletin advokacie*. 2001, **2001**(1), 6.
- MACUR, Josef. k problematice urychlování civilního soudního řízení. *Právní rozhledy*. 2002, **2002**(3), 126.
- PŘIDAL, Ondřej. Pojem právo na spravedlivý proces v civilním řízení. *Právní rozhledy*. 2010, **2010**(20), 731.
- SKOPAL, Roman. Nové procesní instituty provedené novelou OSŘ – koncentrace řízení. *Juristic.cz* [online]. 2009 [cit. 2016-03-13].
- STEHLÍK, Matěj. Občanský soudní řád: Ústavní soud rozhoduje o zrušení fikce uznání. *Právní prostor* [online]. 2015, **2015** [cit. 2016-03-24].
- SVOBODA, Karel. Nový režim koncentrace v civilním sporu – z bláta do louže. *Bulletin advokacie*. 2009, **2009**(3), 22.

- SVOBODA, Karel. Pár poznámek k novému režimu koncentrace civilního sporu. *Bulletin advokacie*. 2009, **2009**(11), 38.
- SVOBODA, Karel. *Chceme legální nebo arbitrární pořádek?*. 10n. 1., **2010**(10), 353. ISSN Soudní rozhledy.
- ŠÍNOVÁ, Renáta. Srovnání změn v civilním procesu v ČR a SR. *Právní prostor* [online]. **2014** [cit. 2016-03-10].
- WINTEROVÁ, Alena. Koncentrace civilního soudního řízení. *Bulletin advokacie*. 2001, **4**(2001), 8.
- WINTEROVÁ, Alena. Přípravné jednání v civilním soudním řízení. *Právní fórum*. 2009, **2009**(6).
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Prvky moderního kontinentálního civilního procesu potřebné pro zefektivnění poskytování soudní ochrany. *Jurisprudence* [online]. **2014**(2) [cit. 2016-03-16].

Judikatura

- Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Campbell a Fell vs. Spojené království ze dne 28. 6. 1984
- Rozsudek Evropského soudu ze dne 2. 9. 1998 ve věci Lauko vs. Slovensko
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11.2010, sp. zn. 8 As 14/2010
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 3. 2009, č. j. Pst 1/2008-66
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. 2 Cmo 175/2013-63
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 5. 2014, sp. zn. 12 Cmo 102/2014-66

Ústavního soudu

- Nález Ústavního soudu ze dne 3. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 329/2004
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2006, sp. zn. IV. ÚS 544/2005
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. I. Ús 3 141/2008

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. IV. ÚS 1431/2009

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2016, sp. zn. 3589/15

Rozhodnutí Pléna Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94

Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 11. 2006, sp. zn. III. ÚS 91/2006

Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. I. ÚS 1012/2014

Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2015, sp. zn. IV. ÚS 1063/2015

Nejvyššího soudu

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 296/2003

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 32 Odo 387/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1951/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 1059/2005

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2006, sp. zn. 32 Odo 1093/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2006, sp. zn. 33 Odo 1405/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2007, sp. zn. 33 Odo 579/2005

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 29 Odo 1538/2006

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 1. 2008, sp. zn. 21 Cdo 221/2007

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. Cdo 4272/2007

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2732/2009

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2250/2012

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 31 Cdo 4616/2010

Právní předpisy a zdroje s tím související

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění z. č. 99/1963 Sb., obč. soudní řád

Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění z. č. 99/1963 Sb.

Zákon č. 404/2012 Sb., kterým se mění z. č. 99/1963 Sb.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Z. z., občiansky súdny poriadok

Zákon č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok

Zivilprozessordnung (německý občanský soudní řád)

Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 160/2015 Z. z.

Usnesení vlády ČR ze dne 9. 9. 2015 č. 733

Internetové zdroje

ŠTEVČEK, Marek, Poučovací povinnost soudu a koncentrace civilního soudního konání po ostatní novele OSP v prospektivní anticipaci vývoje civilního procesního práva, online dostupné na: www.law.muni.cz/sborniky/dp08/files/pdf/obcan/stevcek.pdf

Dtlegal.sk: Rekodifikácia občianskeho súdneho poriadku: zásadné zmeny v civilnom konaní. *Kiššová Natália* [online]. 2014 [cit. 2016-03-10].

<http://beck-online.cz/>

<http://nsoud.cz/>

<http://obcanske.juristic.cz/>